

INCURAJAREA PROCESULUI DE SCHIMBARE:

Un manual pentru dezvoltarea managementului
integrat al resurselor de apa (MIRA) si strategiilor
de eficientizare pentru apa

Realizat de Parteneriatul Global al Apei (PGA)
Comitetul Tehnic
cu sustinere din partea
Ministerului Afacerilor Externe din Norvegia

Incurajarea Procesului de Schimbare:

**Un manual pentru dezvoltarea managementului
integrat al resurselor de apa (MIRA) si strategiilor
de eficientizare pentru apa**

Comitetul Tehnic

**Realizat de Parteneriatul Global al Apei (PGA)
Comitetul Tehnic
cu sustinere din partea Ministerului Afacerilor Externe din
Norvegia**

Din dorinta si din efortul de a incuraja crearea unei miscarii pentru trecerea la o abordare mai sustinuta in cece priveste dezvoltarea metodelor de utilizare durabila si de management al apei, Summit-ul Mondial privind Dezvoltarea Durabila (SMDD) din 2002 s-a adresat tuturor tarilor pentru introducerea Managementului Integrat al Resurselor de Apa (IWRM) si a strategiei de eficientizare a apei pana la sfarsitul anului 2005. Prin aceste strategii se intentioneaza sustinerea tarilor in efortul lor de a atinge scopurile dezvoltarii durabile, precum reducerea saraciei, cresterea securitatii in producerea alimentelor, stimularea si consolidarea dezvoltarii economice, protejarea ecosistemelor; precum si abordarea dezideratelor specifice referitoare la gospodaria apelor, cum ar fi controlul situatiilor de inundatii, atenuarea efectelor datorate secetei, extinderea accesului cat mai multor oameni la apa si sanatatie, si gasirea de solutii pentru situatia de continua crestere a competitiei pentru apa in paralel cu cresterea deficitului de apa in zone din ce in ce mai extinse.

Prin aceasta lucrare, pregatita de Comitetul Tehnic al GWP (TEC) se cauta a se asigura tarilor din parteneriat si a celorlalte tari doritoare, cunostintele de care ar putea avea nevoie pentru a actiona conform recomandarilor SMDD intr-un mod care sa fie cel mai folositor pentru ele. Strategiile ar trebui sa ajute la organizarea procesului, sa-l grabeasca, si in nici un caz sa nu-l intarzie. Fiecare tara trebuie sa decida care este scopul si orariul propriu necesare pentru schimbare si care schimbare sa fie bazata pe obiectivele si resursele proprii. Cele mai important este a se defini primele etape si a se porni cu acestea cat mai curand posibil .

Comitetul Tehnic al Parteneriatului Global al Apei este un grup de profesionisti si oameni de stiinta recunoscuti pe plan international, calificati in diferite domenii ale gospodarii apei. Acest comitet, ai carui membri provin din diferite regiuni ale lumii, furnizeaza suport tehnic si recomandari pentru tarile membre ale GWP si alte entitati care sunt conectate la reseau GWP.

Printat de: Elanders 2004

Productie: Svensk Information, www.sinfo.se

Fotografi: DigitalVision's Aqua Blue. Cover, Stock Image.

ISBN: 91-974559-9-7

Incurajarea Procesului de Schimbare:

Realizat de Parteneriatul Global al Apei (PGA)
Comitetul Tehnic
cu susținere din partea Ministerului Afacerilor Externe din Norvegia

Cuprins

Cuvant inainte

CONCEPTE

Ce este IWRM

- Apa si dezvoltarea durabila
- Definirea termenului “Integrat” in IWRM
- Avantajele abordarii IWRM
- Rolul eficientizarii apei
- IWRM ca instrument pentru schimbare

CONTINUT

O strategie pentru stimularea si orientarea schimbarii

- Mesaje cheie din actiunile tinta ale SMDD
- Alegerea unui punct de pornire/ intrare
- Definirea chestiunilor apartinatoare si stabilirea prioritatilor

Pasii catre o dezvoltare si un management integrate

- Domeniile de modificare ale IWRM
- Crearea de legaturi intre sectoare si nivele

PROCESUL

ABC-ul dezvoltarii strategiei pentru eficientizarea apei

- Diferenta dintre plan si strategie
- Definirea responsabilitatilor
- Implicarea tuturor partilor interesate (stakeholders = actionarii)
- Crearea unei baze de cunostinte specifice apei si IWRM
- Stabilirea unei planificarii temporale si a etapelor aferente
- Monitoringul si evaluarea

Dezbaterea potentialelor obstacole

- Mobilizarea suportului necesar
- Mobilizarea resurselor financiare
- Mobilizarea resurselor umane

ACTIUNI

Asigurarea implementarii eficiente

- Evitarea non-actiunii
- Legiferarea reformelor
- Invatarea globala

ANEXE

- Anexa 1: Articolul 26 din Planul de Implementare al SMDD
- Anexa 2: Exemplu de cadre de lucru cu rezultate strategice
- Anexa 3: Lista agentilor sustinatoare

Cuvant inainte

Pentru atingerea scopurilor dezvoltarii durabile in plan national si care sa abordeze dezideratelor specifice legate de apa, tarile trebuie sa faca investitii in infrastructura apartinand domeniului apei – conducte, foraje, instalatii de tratare, sisteme de irigare, instalatii hidroelectrice si facilitati de stocare. Ele trebuie de asemenea sa investeasca in imbunatatirea managementului resurselor de apa existente. Crearea unui management integrat al resurselor de apa (IWRM) si strategiei de eficientizare a utilizarii apei vor contribui la asigurarea conditiilor ca tarile sa obtina cat mai mult din aceste investitii, ca beneficiile vor fi cat mai echitabil distribuite, ca avantajele sa fie durabile si ca sanatatea ecosistemului sa nu fie afectata

In incercarea de incurajare a trecerii la abordari durabile pentru dezvoltarea si gospodaria apei, Summit-ul Mondial privind Dezvoltarea Durabila (SMDD) din 2002 la care sefii de state si de guverne din peste 140 au participat si sau angajat sa indeplineasca angajamentele, s-a adresat tuturor tarilor pentru realizarea planurilor de Management Integrat al Resurselor de Apa = IWRM si a strategiilor de eficientizare pentru apa¹ pana la sfarsitul lui 2005. Astfel de strategii sunt destinate sa sustina tarile in eforturile lor de:

- Atingere a obiectivelor de dezvoltare, precum reducerea saraciei, cresterea securitatii alimentatiei, stimularea dezvoltarii economice, protectia ecosistemelor.
- Abordarea dezideratelor specifice privitoare la apa, precum controlul inundatiilor, atenuarea efectelor cauzate de seceta, extinderea accesului la apa si sanatate a unui procent cat mai ridicat din populatia lumii in conditiile cresterii competitiei pentru apa ca si a deficitului de apa ca urmare a cersterii populatiei globului .

Acest document nu furnizeaza orientari stricte pentru creionarea unei strategii, ci mai degraba cauta sa furnizeze tarilor, cunostintele de care acestea au nevoie pentru a proceda in conformitate cu scopurile de atingere a tintelor angajate la SMDD si in sensul cel mai util pentru ele. Strategiile ar trebui sa grabeasca procesul, nu sa-l intarzie. Fiecare tara trebuie sa decida scopul si termenii pentru schimbare, in functie de

¹ Formularea propriu-zisa a Planului de Implementare IWRM este “managementul integrat al resurselor de apa si planurile de eficientizare pentru apa”. Totusi, noi consideram ca “strategie” reflecta mai bine spiritul adresat de SMDD.

scopurile si resurselor proprii. Importanti este ca primii pasi sa fie facuti si cat mai curand posibil.

Realizarea progresului

La sfarsitul lui 2003, GWP a organizat si a condus o ancheta informala pentru a vedea cum au evoluat tarile spre abordari integrate si durabile privind dezvoltarea si gospodarirea apei si, in particular, catre atingerea tintei de actiune a SMDD². Rezultatele preliminare arata ca din 108 tari anchetate pana in prezent aproximativ 10% au facut un progres bun catre abordari mai integrate, 50% au urmat unele etape in aceasta directie, dar trebuie sa-si intensifice eforturile, in timp ce 40% raman in stadiul initial al procesului.

Rezultatele anchetei sugereaza ca unele tari au probleme referitoare la modul cum o abordare si o strategie IWRM le-ar putea ajuta pentru dezvoltarea sociala si economica viitoare, in timp ce altele intampina greutati in eforturile lor de a porni cu succes procesul din punct de vedere al implementarii la nivelele practice. Prin recomandarile si lectiile oferite in aceasta carte se spera a se adresa ambele tipuri de obstacole.

Incurajarea abordarii strategice

Am ales utilizarea cuvintului “strategie” in locul cuvintului “plan” pentru a accentua natura dinamica si orientata spre schimbare a procesului. Ideea nu este de a crea un plan traditional pentru sectorul apa care sa acopere actiunile de dezvoltare si gospodarire a apei ce urmeaza a fi luate in decursul unui timp limitat, ci de a dezvolta un cadru dinamic care va incuraja mai bine planificarea si luarea deciziilor pe o baza continua.

Un numar de tari au inteles valoarea adoptarii unei abordari integrate conform IWRM, chiar inainte de SMDD, si se afla deja in plina desfasurare a procesului. Noi am incercat sa extragem si sa expunem anumite lectii din experienta lor pentru beneficiul acelor care tocmai au pornit la drum. Si pentru tarile mai avansate in implementarea IWRM, noi oferim cateva sfaturi indrumatoare privind perfectionarea si implementarea strategiilor lor.

² Vezi www.gwpforum.org pentru raportul complet.

Colectarea lectiilor invatate

Lectiile si recomandările oferite aici au fost colectate prin rețeaua de parteneri ai GWP din întreaga lume și printr-un număr de workshop-uri special convocate și organizate, care au reunit reprezentanți angajați în pregătirea strategiilor din țări din Asia, Africa, America Latină. Partile interesate și profesioniștii experți în domeniul apei și dezvoltării din celelalte zone au contribuit de asemenea la acest manual printr-un proces general de consultare și analiză.

Pe tot parcursul manualului noi am făcut referiri la Documentele Informative relevante ale Comitetului Tehnic de Avizare (CTA) al GWP, studii de caz și instrumente din ToolBox al IWRM. Obiectivul este de a da utilizatorilor o nouă viziune privind resursele disponibile, precum și îndrumări pentru obținerea de informații suplimentare referitoare la subiectele adecvate situației lor.

Documentele Informative ale CTA nr. 4 și 10 – “Managementul Integrat al Resurselor de Apa” și “...Managementul Integrat al Resurselor de Apa (MIRA) și Planurile de Eficientizare pentru Apa până în 2005” sunt recomandate să fie citite de către toți utilizatorii acestui ghid. Aceste lucrări descriu fundamentul conceptual și componentele specifice ale procesului IWRM, pe când în această lucrare am ales să accentuăm primii pași practici necesari pentru pornirea unui astfel de proces.

Roberto Lenton

Președinte, Comitetul tehnic

Parteneriatul Global al Apei

Concepte

CE ESTE IWRM

IWRM este un instrument flexibil pentru punerea in discutie si in practica a dezideratelor legate de apa si pentru optimizarea contributiei sectorului apa in etapele dezvoltarii durabile. IWRM nu este un scop in sine.

IWRM urmareste intarirea cadrului pentru guvernarea si administrarea apei in vederea incurajarii si consolidarii luarii celor mai potrivite decizii in conditiile unor nevoi si situatii care sunt in permanenta schimbare. IWRM urmareste sa se evite pierderile de vieti omenesti, risipa de bani si deteriorarea capitalului natural datorita luarii unor decizii in conditii in care nu se tine cont de larga ramificare si diversificare a actiunilor sectoriale. IWRM isi propune sa asigure ca sectorul apa este dezvoltat si gospodarit echitabil si ca sunt abordate diversele nevoi de apa inclusiv cele ale saracilor precum si implicarea femeilor. Prin IWRM se cauta sa se asigure ca utilizarea apei este directionata pentru promovarea unor scopuri multiple privitoare la dezvoltarea economica si sociala pe de o parte si in acelasi timp sa nu compromita durabilitatea ecosistemelor vitale sau sa pericliteze posibilitatile generatiilor viitoare de a-si asigura nevoile pentru apa pe de alta parte.

Capitolul care urmeaza furnizeaza o scurta prezentare a conceptului IWRM – principii de baza, avantajele si implicatiile din utilizarea acestuia in guvernarea si administrarea apei.

Apa si dezvoltarea durabila

Apa este un element critic dar deseori neglijat in dezvoltarea durabila. Klaus Toepfer, Director Executiv al Programului de Mediu al Natiunilor Unite (UNEP), in comentariul lui privind rezultatele SMDD a declarat "...SMDD a subliniat ca apa nu este doar cea mai de baza nevoie, ci este de asemenea elementul central al dezvoltarii durabile si este mijlocul esential pentru eradicarea saraciei. Apa este strans legata de sanatate, agricultura, energie si biodiversitate. Fara progres in ceea ce priveste sectorul apei, atingerea celorlalte scopuri si obiective ale Milleniumului 21, al Dezvoltarii, va fi dificila, daca nu imposibila."

Guvernantii tarilor trebuie sa fie in masura sa asigure resurse accesibile trainice de apa nepoluata pentru imbunatatirea conditiilor de sanatate, pentru a reduce mortalitatea infantila si a promova pozitia speciala a femeilor in procesul de utilizarea apei. Apa este un ingredient cheie in obtinerea mijloacelor de trai in zonele rurale, pentru cresterea productiei alimentare, pentru producerea de energie, pentru incurajarea

dezvoltarii sectorului industrial si al serviciilor, precum si pentru asigurarea integritatii ecosistemelor a bunurilor si serviciilor pe care acestea le furnizeaza.

Sectorul Apa pune in discutie, de asemenea, propriile provocari privitoare la dezvoltarea proprie – si anume situatiile de: inundatii, secete, de boli cauzate de apa si care pot avea un impact urias asupra comunitatilor si chiar asupra economilor nationale. Conform Raportului Mondial al Natiunilor Unite privind Dezvoltarea Sectorului Apa din 2003, intre 1991 si 2000 peste 665 000 de oameni au murit in 2 557 dezastre naturale – din care 90% au fost cauzate de apa si 97% din victime erau din tari in curs de dezvoltare.³ Pierderile conomice anuale inregistrate asociate cu aceste dezastre au crescut de la 30 miliarde \$ in 1990 la 70 miliarde \$ in 1999. Prin urmare cum pot tarile face fata si depasi aceste provocari si in paralel de a satisface nevoile de apa pentru populatie, industrie si ecosisteme? Modul cum fiecare tara alege raspunsul la aceasta intrebare depinde de situatia ei proprie si de prioritatile de dezvoltare, dar pentru a optimiza contributia apei la dezvoltarea durabila, orice raspuns trebuie sa ia in considerare:

- Legaturile numeroase si complexe dintre activitatile care influenteaza si sunt influentate de felul cum este guvernat sectorul apa, dezvoltat si gospodarit – ceea ce este posibil doar utilizand o abordare IWRM.
- Cum sa se incurajeze utilizarea cat mai eficienta a apei avand in vedere ca aceasta este o resursa limitata.

Definirea termenului “Integrat” din IWRM

Abordare **IWRM** promoveaza dezvoltarea si gospodarirea coordonata a sectorului apei, a terenului si a resurselor legate de acestea pentru a maximiza bunastarea economica si sociala care a se face intr-o maniera echitabila si fara compromiterea durabilitatii ecosistemelor vitale.⁴

Aceasta include dezvoltarea si managementul mai coordonat al:

- terenului si apei,

³ Programul Mondial al Natiunilor Unite de Evaluare a Apei. 2003.. Raportul Mondial al UN privind Dezvoltarea Apei: Apa pentru Populatie, Apa pentru Viata. Paris, New York si Oxford, UNESCO (Organizatie Educationala, Stiintifica si Culturala a Natiunilor Unite) si cartile Berghahn.

⁴ Comitetul Tehnic de Avizare a Parteneriatului Global al Apei, Document Informativ TAC Nr. 4: Managementul Integrat al Resurselor de Apa (Stockholm: Parteneriatul Global al Apei, 2000), p. 22

- apelor subterane si de suprafata,
- bazinului hidrografic si mediilor marine si costiere adiacente,
- intereselor la nivelele aval si amonte.

Dar **IWRM** nu se refera doar la gospodarirea resurselor fizice, ci si la reformarea sistemelor umane pentru a da posibilitate populatiei – barbati si femei in egala masura – de a beneficia de acele resurse.

Pentru elaborarea politicilor si pentru planificare, preluarea unei abordari **IWRM** necesita ca:

- politicile si prioritatile sa ia in considerare implicatiile legate de resursele de apa, incluzand ambele relatii actiune-reactiune dintre politicile macro-economice si dezvoltare, si dintre managementul apei si utilizarile acesteia,
- sa existe o integrare intersectoriala in dezvoltarea politicilor,
- toate partile interesate sa-poata sa isi spuna parerea privind managementul si planificarea apei, cu o atentie deosebita asupra asigurarii participarii femeilor si saracilor,
- deciziile legate de apa luate la nivel local si de bazin hidrografic sunt in armonie cu, sau cel putin nu sunt in conflict cu realizarea obiectivelor nationale generale,si
- planificarea si strategiile pentru apa sunt integrate in scopuri politicilor sociale, economice si de mediu generale.

Practic, aceasta inseamna acordarea unui loc corespunzator apei in agenda nationala; crearea unei “constiinte pentru apa” mai mari printre factorii de decizie responsabili pentru politicile economice si pentru politicile din sectoarele legate de apa; crearea unor canale mai eficiente de comunicare si distribuire a deciziilor dintre agentii guvernamentale, organizatii, grupuri de interes si comunitati; si incurajarea populatiei pentru a gandi “in afara” definitiilor sectoriale si a conceptelor traditionale cum ca pa este un dar nelimitat si la bunul plac al oricui.

Avantajele abordarii IWRM

Rezolvarea problemelor: Multe tari se confrunta cu probleme legate de apa care sunt dificil de abordat in mod conventional si numai pe acest singur sector. Dintre exemplele posibile sunt de mentionat: seceta, inundatile, schimbarile datorate variabilitatilor in consumul si reincarcarea apei subterane, bolile asociate apei, degradarea terenului si

apa, saracirea neintrerupta a ecosistemelor acvatic, saracia cronica din zonele rurale si din ce in ce mai des extinderea conflictelor privind apa. Solutiile pentru asemenea probleme de cele mai multe ori se situeaza in afara domeniului normal al responsabilitatilor agentilor insarcinate cu dezbaterile lor si in general necesita cooperarea intre multiplele sectoare afectate sau care au creat cauzele acestor fenomene. In asemenea cazuri, o abordare IWRM va permite identificarea si celor mai eficiente solutii si care vor fi apoi mult mai usor de implementat. De asemenea, se pot evita toate situatiile generale in care rezolvarea in mod sectorial a unei probleme va duce la aparitia altei probleme in alte sectoare.

Evitarea investitiilor necorespunzatoare si greselilor costisitoare: Luarea deciziilor bazata pe o viziune unisectoriala, pe termen scurt este rareori eficienta si pe termen lung poate avea drept rezultat greseli foarte costisitoare – in sensul unor castiguri nedurabile, cu consecinte neprevazute si cu oportunitati pierdute.

Casuta 1. Principiile fundamentale ale IWRM

IWRM nu este un cadru dogmatic, ci o abordare flexibila, de bun simt pentru managementul si dezvoltarea sectorului apa. Cu toate ca nu exista stabilite “reguli” IWRM, abordarea se bazeaza pe principiile reuniunii globale de la Dublin, care sustin ca:

1. Apa proaspata este o resursa finita si vulnerabila, esentiala pentru sustinerea vietii, dezvoltare si mediu – Deoarece apa sustine viata, managementul eficient al resurselor de apa necesita o abordare holistica, legand dezvoltarea sociala si economica de protectia ecosistemelor naturale. Managementul eficient leaga utilizarea apei si a terenului de pe intregul bazin hidrografic sau al aquiferului apelor subterane.
2. Dezvoltarea si managementul sectorului apa ar trebui sa se bazeze pe abordarea participativa, pe implicarea tuturor utilizatorilor, planificatorilor si factorilor de decizie de la toate nivelele – Abordarea participativa implica cresterea constientizarii privind importanta apei printre factorii de decizie si publicul general. Aceasta inseamna ca deciziile sunt luate de la cel mai de jos nivel corespunzator, cu consultarea publicului si implicarea utilizatorilor in planificarea si implementarea proiectelor pentru apa.
3. Femeile joaca un rol important in furnizarea, gospodaria si protectia apei – Acest rol fundamental al femeilor ca furnizori si utilizatori ai apei si protectori al mediului de viata s-a regasit rareori in aranjamentele institutionale pentru dezvoltarea si managementul resurselor de apa. Acceptarea si implementarea acestui principiu necesita politici pozitive pentru dezbaterile nevoilor specifice ale femeilor si pentru pregatirea si imputernicirea femeilor de a participa la toate nivelele in programele privitoare resurselor de apa, inclusiv luarea deciziilor si implementarea, in moduri definite de ele.
4. Apa are valoare economica in toate utilizarea ei competitive si ar trebui sa fie recunoscuta ca bun economic – In cadrul acestui principiu, este vital sa recunoastem mai intai dreptul de baza al tuturor fiintelor umane de a avea acces la apa curata si sanatate la un pret acceptabil. Nerecunoasterea in trecut a valorii economice a apei a condus la irosirea si utilizare inutila uneori a apei, la afectarea negativa a resurselor si a ecosistemelor din sistemul apei. Gospodaria apei ca bun economic este o metoda importanta de realizare a unei utilizari eficiente si echitabile, de incurajare a conservarii si protectiei resurselor de apa.⁵

Deciziile privind investitiile trebuie sa se bazeze pe o evaluare pe termen lung a costurilor si beneficiilor. Trebuie sa se ia in considerare implicatiile economice de intretinere a infrastructurii, ale serviciilor pentru apa si potentialul pentru recuperarea costurilor si intotdeauna trebuie sa fie evaluate impacturile asupra mediului apei atat pe termen scurt cat si pe termen lung. Factorii de decizie, de asemenea, trebuie sa ia in considerare preponderenta mediului macroeconomic si modul in care politicile macroeconomice, cum ar fi rata dobanzii si de schimb, afecteaza introducerea apei in procesele de dezvoltare si in durabilitatea serviciilor si utilitatilor de apa. Chile este un bun exemplu privind modul in care politicile macroeconomice sanatoase stimuleaza incorporarea apei in procesele de dezvoltare si sustenabilitate serviciilor de utilitati ale apei.

In situatiile cand sa dat dovada de gandire ingusta sau sectoriala mediul a fost cel care a pierdut de cele mai multe ori – cu consecinte negative atat pentru dezvoltarea economica cat si pentru cea sociala. De exemplu, in dezastrul din Marea Aral, dezvoltarea nechibzuita a irigatiilor a dus la pierderea resurselor piscicole a locurilor de pescuit valoroase, la schimbari climatice regionale si la probleme persistente datorita secarii marii.

O abordare IWRM promoveaza luarea in considerare a impacturilor asupra mediului apei inca de la inceput. Aceasta va permite evitarea pierderile asociate cu dezvoltarea nedurabila precum si costurile mari pentru remedierea ulterioara a pagubelor. De exemplu, costul anual al inlaturarii efectelor degradarii terenului si apei in Asia au fost estimate la 35 miliarde \$ ⁶. In Statele Unite, numai pentru restaurarea zonelor umede Everglades suma alocata este la nivelul de 10 miliarde \$.

Obtinerea celei mai bune valori pentru banii din investitii in infrastructura: Planificarea, proiectarea si gospodarirea finala a infrastructurii utilizand o abordare IWRM asigura castiguri maxime – atat economice cat si sociale – privind investitiile. Dezvoltarea infrastructurii numai, are venituri limitate; deoarece adeseori alte elemente

⁵ Din Declaratia de la Dublin privind Apa si Dezvoltarea Durabila, Conferinta Internationala privind Apa si Mediul, Dublin, 1992.

⁶ Jalal, K. si P. Rogers. 1997. Masurarea calitatii Mediului in Asia. Cambridge: Harvard University Press.

sunt necesare pentru satisfacerea populatiei si obtinerea conditiilor in vederea beneficiului. Pentru a lua un exemplu foarte simplu, imaginati-va situatia uneia din tot mai numeroasele femei fermier din Africa sub-Sahariana, incercand sa produca hrana pentru copiii ei si un venit de baza din parcela de pamant a familiei. Ea poate profita de oportunitatea asigurarii de infrastructura pentru irigare doar daca ea si familia ei au o sanatate buna, daca este capabila sa-si exercite drepturile la apa si serviciile de irigare sigure, daca are acces la intrarile agricole, cunostinte, piete, credit, si mijloacele necesare pentru a ara, secera si transporta recolta ei. Integrarea dezvoltarii sectorului apa in procese mai mari de dezvoltare si planificare ajuta ca investitiile sa conlucreze intr-o sinergie, producand castiguri mai mari decat este posibil printr-o abordare sectoriala.

O abordare IWRM in proiectarea si gospodarirea infrastructurii face de asemenea posibila capitalizarea privind sinergiile potentiale, de exemplu, prin combinarea sistemelor pentru pescuit si irigare sau dezvoltarea schemelor de resurse de apa care furnizeaza populatiei apa necesara utilizarii casnice, cat si productive.

Casuta 2. O abordare IWRM pentru declansarea dezvoltarii economice in Yemen

Trecerea Yemen-ului la IWRM a facut parte dintr-o serie de reforme economice, financiare si administrative proiectate pentru a redresa economia tarii, aflata in pragul colapsului. In prima jumatate a anilor 1990, Yemen-ul a suferit de o rata mare a somajului, inflatiei si deficitelor de buget. Exploatarea severa a apei subterane pentru irigare in mai multe bazine a costat tara aproximativ 0,5 miliarde \$ pe an. Situatiile managementului apei in tara a fost marcata de fragmentare institutionala, guvernare necorespunzatoare si cadru politic inadecvat.

Alegerea modului IWRM a ajutat factorii politici sa dezbata problema exploatarei apei subterane utilizand o abordare mai eficienta – inclusiv reducerea subventiilor privind combustibilul diesel la pompare si eliminarea subventiilor privind echipamentele de pompare. De asemenea, a furnizat o metoda eficienta de examinare a distribuirii putinelor resurse de apa ale tarii in functie de obiectivele de dezvoltare economica. Aceasta analiza a sugerat o strategie de transferare a apei in afara agriculturii – care utilizeaza 85-90 procente din apa, dar contribuie doar cu 15 procente la PIB – pentru utilizari de valoare mai mare⁷.

Distribuirea strategica a apei: Multe tari, pe baza examinarii abordarii lor actuale privind apa, au descoperit: 1) ca nu au luat in considerare distribuirea suficient de

⁷ Studiu de caz furnizat de Aslam Chaudhry

strategica, in lumina obiectivelor nationale, 2) ca distribuirea apei, in timp ce este lasata la cel mai de jos nivel corespunzator, trebuie sa fie indrumata si incadrata intr-o strategie care este conceputa la nivel de bazin hidrografic sau national si 3) ca legaturile dintre deciziile privind distribuirea si procesele de dezvoltare nationala si planificare economica sunt slabe sau lipsesc.

Distribuirea strategica necesita subordonarea nevoilor sectorului individual si grupurilor de utilizatori fata de obiectivele mai largi ale societatii. O abordare IWRM permite tarilor examinarea distribuirii apei in contextul unei “imagini nationale mari” coniderand obiectivele dezvoltarii durabile (vezi cazul Yemen-ului de exemplu, Casuta 2).

Distribuirea strategica este arareori realizata numai prin decrete administrative. Cel mai ades este realizata indirect – de obicei prin cointeresarea castigurilor in ceea ce priveste eficientizarea utlizarii apei –aplicand instrumente specifice precum tarifele pentru apa, introducerea stimulentelor corespunzatoare si subventiilor, precum si indepartarea stimulentelor si subventiilor nepotrivite atat in interiorul cat si in exteriorul sectorului apa. In nordul Chinei, guvernul a fost capabil sa transfere apa in afara agriculturii pentru atingerea nevoilor de dezvoltare a oraselor si industriilor printr-un program integrat de stabilire a pretului apei, de stimulente si de introducere a inovatiei tehnologice. Utilizarea in mod eficient a categoriei de instrumente de redistribuire “indirecta” necesita cooperarea dintre sectoare.

Rolul eficientei in utilizarea apei

Imbunatatirea eficientei in utilizarea apei si resurselor asociate (inclusiv resursele financiare) este o alta cale de a maximiza *bunastarea economica si sociala* obtinuta din apa ca resursa limitata, si este o parte integrala a abordarii IWRM. Inainte de “furnizarea unei cantitati mai mari de apa” (deseori implicand construirea unei infrastructuri noi si costisitoare), prima etapa ar trebui sa fie cautarea oportunitatilor de imbunatatire a eficientei in utilizarea apei – fie prin reducerea risipei in urma intrebuintarii, fie prin redistribuire. In nordul Frantei unde orasele si industriile si-au gasit resursele de apa periclitata de scaderi rapide ale masei de apa din aquifere datorita extragerii excesive a apei subterane, au propus solutii de tip oferta – fie construirea unui baraj pe rau la 30 mile distanta si conducte de realimentare, sau construirea unei

instalatii de desalinizare. Costul? Echivalentul a un miliard \$ extra pentru platitorii de taxe din Franta. Dar factorii politici au ales o alta solutie, de tip cerere: ei au impus o supra taxa mica pentru fiecare metru cub de apa pompata din acvifer. Confruntati cu aceasta taxa, operatorii industriei si orasele au gasit solutii care sa conduca la reducerea consumului de apa si cu un rezultat de eficientizare la utilizarea apei subterane care este acum durabila in acea zona ⁸.

Tinta de actiune a IWRM subliniaza doua aspecte diferite de eficienta: unul care se refera la *eficienta tehnica* in utilizarea apei; al doilea care se refera la *eficienta de distribuire*, adica. eficienta cu care societatea distribuie apa si resursele asociate pentru dezvoltarea durabila economica si sociala. Primul cere interventii pentru managementul cererii; al doilea implica distribuirea strategica a apei (asa cum s-a prezentat in sectiunea precedenta). Din perspectiva IWRM, atat eficienta tehnica cat si cea de distribuire necesita recunoasterea valorii sociale, de mediu si economica a apei.

Aspecte de imbunatatire a eficientei tehnice a apei:

Eficienta utilizatorului: Eficienta utilizatorului este deseori atinsa prin modificari in comportamentul utilizatorilor – de exemplu prin campanii de informare, stimulente economice si metode tehnologice (ex. contorizare si retroajustare), numit in general “managementul cererii”. In exemplul de mai sus cu Franta, eficienta s-a imbunatatit ca rezultat al taxei suplimentare impuse pe metru cub de apa preluata din acvifer. In Chile, utilizatorii de apa pentru agricultura sunt motivati sa creasca eficienta, nu prin costul apei, care este minimal, ci prin valoarea mare a recoltei lor pe piata internationala. Utilizarea mai eficienta a apei inseamna ca ei sunt capabili de a iriga zone mai mari, drept urmare marind productia si, in consecinta, profitul.

Reciclarea si reutilizarea apei: Reciclarea si reutilizarea apei sunt deja raspandite in cele mai multe bazine sarace in apa. De exemplu, in Egipt si China de Nord, exista o practica obisnuita pentru fermieri de a plasa mici pompe in santurile de drenare pentru reutilizarea apei. Agentia pentru irigare sustine aceasta strategie de reutilizare prin permiterea amestecarii apei de drenare cu apa proaspata pentru cresterea resurselor utilizabile. Principalele provocari ale managementului apei asociate cu reciclarea si

⁸ Studiu de caz furnizat de Ivan Cheret.

reutilizarea sunt controlul asupra poluarii, prevenirea salinizarii solului si apei, si in special in legatura cu reutilizarea apei uzate - eliminarea riscurilor pentru sanatate.

Eficienta resurselor: Eficienta resurselor se leaga de functionarea eficienta a sistemelor de irigare, a schemelor de utilizare a resurselor de apa pentru zonele urbane si alte infrastructuri pentru apa. Interventiile posibile de imbunatatire a eficientei resurselor includ remedierea scurgerilor de apa din sistemele urbane, reabilitarea sistemelor de irigare si introducerea inovatiilor precum irigarea picatura cu picatura si canalizare uscata. In ceea ce priveste implementarea interventiilor pentru cresterea eficientei resurselor in zonele irigate, este important sa retinem doua lucruri:

- 1) datorita extinderii reciclarii si reutilizarii apei in sistemele irigate, eforturile de imbunatatire a eficientei resurselor trebuie sa fie luate in considerare in cadrul unui context integrat al bazinului – apa care se infiltreaza din terenurile si canalele de irigare poate de fapt reincarca apa subterana sau sustine ecosistemele, si
- 2) masurile de imbunatatire a eficientei resurselor trebuie sa fie insotite de politici care sa asigure ca apa salvata merge la alte utilizari benefice.

Aspecte de imbunatatire a eficientei la distributie:

Eficienta de distribuire este atinsa printr-o gama de masuri pentru asigurarea distribuirii apei la utilizari de cea mai mare valoare – de exemplu, prin pietele pentru apa, drepturile la apa, sistemele sau alte mecanisme economice sau reglatoare de distribuire – precum si prin evaluarea adecvata si reala a costurilor si beneficiilor. Important, din perspectiva IWRM, este determinarea “utilizarii de cea mai mare valoare” trebuie sa se tina cont de consideratiile sociale si de mediu, precum si de cele economice; de asemenea, costurile si beneficiile trebuie sa fie evaluate in termeni sociali si de mediu, precum si economici. Aceasta insemna, de exemplu, concentrarea pe valorile productive si ale biodiversitatii sistemelor acvatice si terestre prin asigurarea fluxurilor de apa minime adecvate, asa numitele “debite de mediu”, prin metode economice sau de reglementare .

In tarile cu venit scazut, aceasta implica si preocuparea pentru reducerea saraciei, adica a modului cum contribuie cel mai bine o societate la cresterea accesului la resurse si

care sa aduca oportunitati generatoare de venit pentru barbati si femei, prin dezvoltarea si gospodaria sectorului apei.

IWRM ca instrument pentru schimbare

O abordare IWRM impune schimbarea pozitiva – prin metode de consolidare a mediului apei a ecosistemelor aferente, prin rolurile institutionale si prin instrumentele de management (vezi Casuta 3).

Casuta 3. Treispezece domenii cheie ale IWRM care faciliteaza schimbarea

Starea propice a Mediul Apei

1. Politicile – stabilirea de scopuri clare privind utilizarea, protectia si conservarea apei.
2. Cadru legislativ – reguli care trebuie respectate pentru atingerea politicilor si scopurilor.
3. Finantare si structurile stimulative – alocarea resurselor financiare pentru atingerea si pastrarea nevoilor apei.

Roluri institutionale

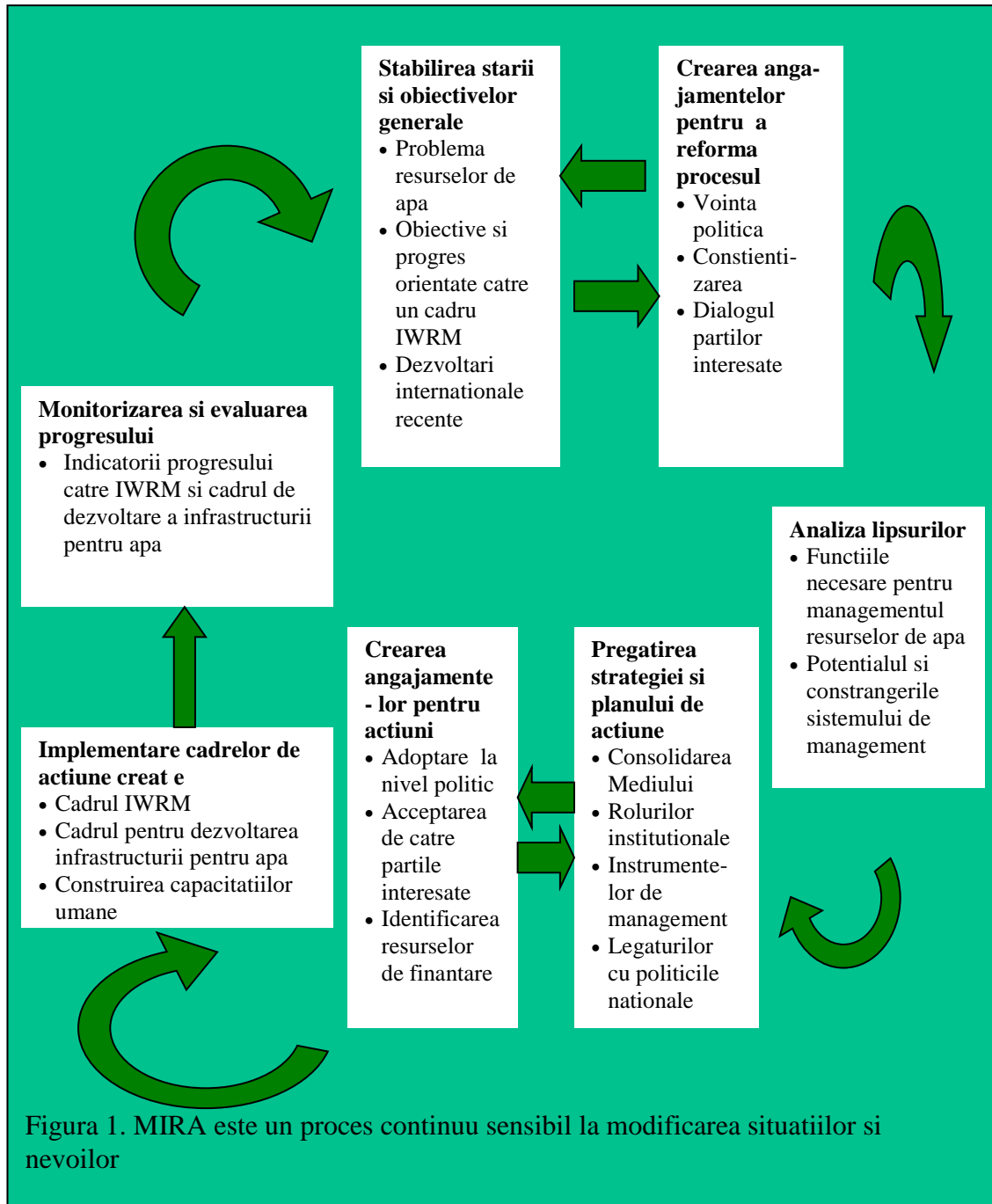
4. Crearea unui cadru organizational – forme si functii.
5. Construirea capacitatii institutionale – dezvoltarea resurselor umane.

Instrumente de management

6. Evaluarea resurselor de apa – pentru intelegerea si cunoasterea resurselor si a nevoilor.
7. Planuri pentru IWRM – combinarea optiunilor de dezvoltare, a utilizarii resurselor si a interactiunii umane.
8. Managementul cererii – utilizarea mai eficienta a apei.
9. Instrumente de schimbare sociala – incurajarea schimbarilor din societate catre o societate civila orientate spre eficientizarea apei.
10. Rezolvarea conflictelor – managementul disputelor, asigurarea distribuirii echitabile a apei.
11. Instrumente regulatorii – limitele privind distribuirea si utilizarea apei.
12. Instrumente economice – utilizarea valorii si preturilor pentru eficientizare echitate.
13. Managementul si schimbul informatiei– imbunatatirea cunoasterii pentru o gospodarie mai buna a apei.

In esenta, este vorba de modificarile din guvernarea apei, adica in domeniile sistemelor politice, sociale, economice si administrative si care sunt menite sa dezvolte si sa

gospodareasca resursele de apa si sa livreze serviciile de apa, la diferitele nivele ale societatii.

Dat fiind ca schimbarea este o parte fundamentala a abordarii integrate, IWRM ar trebui privit mai degraba ca un proces, decat ca o abordare singulara– care este

conceput pe termen lung si care continua sa mearga inainte, un proces mai degraba iterativ decat linear (vezi Figura 1). De la sine inteles in aceasta viziune este nevoia pentru un cadru de guvernare eficienta care sa promoveze luarea deciziilor pe o baza neintrerupta ca raspuns la schimbarea necesitatilor si scenariilor. Ca un proces de schimbare care cauta sa transfere sistemele de dezvoltare si gospodarie a apei din formele lor actuale nedurabile, MIRA nu are inceputuri sau sfarsituri fixe. Economia globala si societatea sunt dinamice, iar mediul natural este de asemenea supus schimbarii; sistemele MIRA, prin urmare, vor trebui sa fie sensibile la schimbare si sa fie capabile de adaptare la noi conditii economice, sociale si de mediu si la modificarea valorilor umane.

Ar putea fi usor pentru factorii politici si practicantii confruntati cu perspectiva schimbarii guvernarii pe scara larga sa ajunga la concluzia ca este prea complex, cu prea multe implicatii si alegeri de facut. Dar adoptarea MIRA nu inseamna renuntarea la ce s-a facut pana acum si luarea de la capat. Mai degraba, inseamna adaptarea si construirea pe institutiile existente si planificarea procedurilor pentru atingerea unei abordari mai integrate.

Cele mai multe tari care au evaluat corect situatia lor actuala privind apa au ales sa treaca la abordarea MIRA. Ele au constatat ca abordarile sectoriale au fost de fapt, un insucces pentru distribuire intr-un numar de zone cheie. In Malaezia, abordarile sectoriale s-au dovedit incapabile sa distribuie efectiv apa putina, sa controleze inundatiile sau poluarea si sa protejeze mediul. In Costa Rica, aceste abordari sectoriale au reprezentat un insucces in dezbaterile privind utilizarea apei, problemele legate de mediu si inundatii. In Yemen, au fost incapabile sa opreasca exploatarea severa a apei subterane sau sa revitalizeze economia care stagnase (vezi Casuta 2).

Aceste tari, si altele, au recunoscut ca efectiv dezbaterile unor asemenea probleme este esentiala pentru prosperitatea poporului si a tarii. O abordare holistica mai integrata care considera apa din punct de vedere strategic in contextul diferitelor sisteme institutionale; utilizari diferite, deseori competitive si lipsa resurselor conduc la esenta dezvoltarii durabile.

Continut

O strategie pentru stimularea si orientarea schimbarii

Procesul de realizare a strategiei este o oportunitate pentru tari pentru a adopta o abordare coerenta, spre deosebire de una ad hoc, pentru imbunatatirea tehnicilor de dezvoltare, gospodarie si utilizare a resurselor de apa in vederea obiectivelor dezvoltarii durabile viitoare.

Unele tari pot alege sa inceapa prin considerarea diverselor cai in care dezvoltarea si gospodaria resurselor de apa au un potential de promovare sau impiedicare a obiectivelor de dezvoltare. Altele pot alege o abordare mai directionata si se concentreaza pe probleme specifice legate de apa care limiteaza realizarea obiectivelor.

Tarile pot alege sa creeze noi strategii, sa construiasca pe MIRA sau planuri de apa existente, sau sa incorporeze apa in strategiile de dezvoltare nationale actuale.

Indiferent de abordarea initiala, strategiile ar trebui sa actioneze dincolo de actiunile necesare rezolvarii problemelor actuale sau realizarii obiectivelor urgente. Aceste strategii ar trebui sa urmareasca institutionalizarea schimbarii care va promova o luare a deciziilor mai strategice si coordonate continuu.

Urmatorul capitol furnizeaza indrumari privind alegerea punctului de intrare in procesul de dezvoltare a strategiei si privind definirea problemelor esentiale si reformelor ce trebuie dezbattute in strategie.

Mesaje cheie din tinta de actiune a MIRA

Articolul 26 al Planului de Implementare de la SMDD, cuprinde de asemenea, pe langa apelul pentru dezvoltarea MIRA si a strategiilor eficiente pentru apa, un numar de recomandari specifice privind problemele legate de astfel de strategii care trebuie dezbattute si in aceeasi masura modul cum acestea pot fi dezbattute (vezi Anexa 1 pentru textul complet al Articolului 26). Tarile trebuie sa evalueze care dintre recomandari sunt folositoare pentru ele si care sunt irelevante sau de prioritate mica. Unele mesaje generale provenite din Articolul 26 care sunt folositoare dezvoltarii unei strategiei includ:

- Strategiile ar trebui sa ajute tarile si regiunile sa treaca la managementul integrat al apei si la utilizarea mai eficienta a resurselor de apa - folosirea unei game complete de instrumente politice.
- Strategiile ar trebui sa acopere modificarile institutionale, financiare si tehnologice si sa promoveze actiunea la toate nivelele.

- Bazinul hidrografic ar trebui sa fie folosit ca unitate fundamentala pentru integrarea managementului.
- Strategiile ar trebui sa acorde prioritate atingerii nevoilor umane de baza si sa asigure accesul pentru saraci.
- Strategiile ar trebui sa abordeze provocarea armonizarii nevoii de restaurare si protectie a ecosistemelor cu nevoile altor utilizatori ai apei (vezi Casuta 4).
- Participarea partilor interesate, construirea capacitatii, monitorizarea performantei si imbunatatirea responsabilitatii institutiilor publice si companiilor private sunt toate elemente ale unei strategii eficiente.
- Strategiile ar trebui sa tina cont de conditiile locale si sa fie adaptate acestora.

Alegerea unui punct de intrare

Teoretic, o abordare multilaterală care caută să optimizeze contribuția apei la dezvoltarea durabilă ar trebui să aibă un impact mai mare. Practic, începând cu problemele concrete se pot obține rezultate mai bune. Fiind prea ambițioși de la început – ignorând problemele politice, sociale și cele legate de productivitate care trebuie rezolvate pentru o implementare eficientă – se poate obține o strategie care arată grozav pe hartă dar nu se poate traduce în acțiuni realizabile. Experiența sugerează că reformele majore inițiale nu sunt esențiale pentru grabirea procesului de schimbare – primii pași care pot fi implementați mai ușor sunt deseori suficienți pentru începerea procesului de trecere la dezvoltarea și managementul durabil al apei.

Conform anchetei informale a PGA, țările care au făcut cel mai bun progres către abordările durabile și integrate pentru apă au pornit de la concentrarea pe provocările specifice apei asociate cu obiectivele de dezvoltare. Africa de Sud a dezvoltat una din cele mai progresive abordări pentru apă din lume, prin concentrarea în primul rând pe înzestrarea fiecărui cetățean cu accesul la apă potabilă de bună calitate.

Acest tip de abordare “bazată pe problema” conduce mai rapid la o strategie de acțiune bazată pe probleme evidente și urgente și poate obține o largă susținere publică. Totuși, poate conduce de asemenea la un impas sau la același tip de luare a deciziilor găsit în abordările sectoriale. Secretul evitării acestor riscuri este de a asigura că strategia este strâns legată de obiectivele generale ale dezvoltării durabile și că

obiectivul nu este de a rezolva pur și simplu o problema particulară, ci să iei oportunitatea de introducere a proceselor care vor facilita deciziile mai bune continue de dezvoltare și management al apei.

Unele puncte de intrare posibile:

- Tarile care se concentrează pe atingerea Obiectivelor Dezvoltării Millennium pot susține necesitatea de armonizare a dezvoltării și managementului resurselor de apă pentru atingerea acestui set general de obiective și ținte ca punctul lor de intrare.
- Alte țări se pot concentra pe remedierea problemelor frecvente legate de apă care împiedică dezvoltarea națională – precum reducerea vulnerabilității față de secete și inundații prin intensificarea unor strategii complementare, atât structurale cât și non-structurale.
- Tarile industrializate se pot concentra în primul rând pe caile de remediere a situațiilor nedurabile și de diminuare a costurilor de mediu ale politicilor trecute.
- Tarile care împart râuri transfrontaliere – în particular cele localizate în aval de vecinii influenți – se pot concentra inițial pe asocierea în distribuirea resurselor de apă (vezi Casuta 6), nu doar ca un nivel adăugat al integrării, ci ca un catalizator potențial pentru un proces mai eficient și eficace de luare a deciziilor.
- Statele în curs de dezvoltare din Insula Mică pot alege să se concentreze pe managementul zonelor costiere – dezvoltând legăturile de management dintre apa proaspătă și resursele costiere.

În țările care nu dispun de o susținere politică largă, necesară pentru realizarea procesului de creare a unei strategii MIRA, poate fi eficace definirea unui punct geografic de intrare – care să se concentreze pe una sau două zone în care problemele legate de apă sunt acute, și utilizarea acestora ca studii de caz pentru a demonstra eficacitatea MIRA.

Definirea problemelor și stabilirea priorităților

Odată ce punctul de intrare a fost stabilit, problemele cheie esențiale care rezultă din acel punct trebuie să fie identificate. La acest nivel, este important să considerăm rolul posibil al altor resurse – precum terenul, energia, pescuitul, pădurile, septelul – și alte

sectoare – precum agricultura, turismul, transportul, mediul inconjurator, sanatatea, educatia, finantele, industria – in abordarea problemei respective.

Casuta 4. Echilibrarea raportului apa-mediu

O nevoie subliniata in tinta e actiune a SMDD, si una care sta la baza intregului concept MIRA,este echilibrarea protectiei mediului cu alte nevoi.

Unele puncte cheie:

- Protectia ecosistemului ar trebui sa ia in considerare ecosistemele terestre precum si ecosistemele acvatice.
- Ecosistemele terestre sunt influentate de disponibilitatea apei, dar, de asemenea, au impact asupra acesteia. De exemplu, in zona tropicala uscata, modificarea acoperirii terenului, in special in paduri, poate influenta debitul apei si altera incarcarea apei subterane.
- Ecosistemele acvatice depind in mod critic de cantitatea, coordonarea si calitatea fluxurilor de apa.
- Cerintele debitului de apa pentru mediu au fost definite in moduri diferite si variaza la scara globala de la 20 la 50 procente din fluxul mediu anual din bazin.
- Cand se face evaluarea ecosistemelor este important sa se ia in considerare contributia la obiectivele sociale precum si cele economice.

Exemple de intrebari pentru definirea problemelor fundamentale:

Legate de reducerea saraciei:

- Cum sa se extinda accesul la apa pentru utilizari productive – de exemplu prin dezvoltarea apei subterane, tehnologii disponibile la scara mica si sisteme de alimentare cu utilizare multipla?
- Cum sa se defineasca nevoile pentru apa ale oamenilor saraci?
- Ce tipuri de dezvoltare a sectorului apa si furnizare a serviciilor sunt cele mai adecvate nevoilor utilizatorilor, abilitatii lor de a plati, cat si capacitatii lor de a gospodari si intretine infrastructura?
- Ce elemente aditionale sunt necesare pentru populatie in vederea obtinerii unui randament maxim de utilizare a apei pentru agricultura, septel, pescuit si mica industrie mestesugareasca?

Legate de problema deficitului de apa si a competitiei pentru apa:

- Cum sa se distribuie apa in mod strategic?

- Cum sa se imbunatateasca eficienta apei si sa se promoveze managementul de tip cerere?
- Care sunt posibilitatile pentru dezvoltarea resurselor de apa neconventionale?

Legate de imbunatatirea situatiei femeilor:

- Cum sa se asigure accesul la apa de buna calitate pentru baut si pentru utilizari domestice?
- In ce tipuri de activitati aducatoare de venituri se angajeaza femeile, in care este necesara apa?
- Cum se asigura drepturile executorii la apa ale femeilor?
- Cum sunt stabilite in mod strategic problemele femeilor in institutiile si programele legate de apa?
- Cum implicam femeile in dialogul privind apa si cum asiguram ca punctul lor de vedere si nevoile sunt luate in considerare? Cum implicam femeile in structurile de luare a deciziilor?

Legate de protectia ecosistemelor:

- Cum se distribuie apa pentru fluxurile mediului inconjurator?
- Cum se gospodareste apa pentru realizarea coordonarii apei si satisfacerea nevoilor calitative si cantitative ale ecosistemului?
- Cand se face evaluarea rezultatelor, cum se estimeaza valoarea bunurilor si serviciilor pe care le furnizeaza ecosistemele?
- Cum sa se reduca poluarea apei?
- Cum influenteaza managementul apei proaspete mediul costier si marin?
- Cum se coeficientizeaza impactul ecosistemelor terestre asupra echilibrului apei?
- Cum sa se asigure utilizarea durabila a apei subterane si a vailor interne?

Legate de sanatatea umana:

- Cum putem realiza o dezvoltare si un management al apei mai bun pentru a reduce bolile cauzate de apa precum malaria, schistosomiasis si bolile diareice?
- Care sunt optiunile de imbunatatire a sanitatiei in zonele rurale si urbane?

- Cum pot fi legate apa si sanatatea de programele de educatie si igiena?
- Care sunt optiunile pentru asigurarea distribuirii durabile a serviciilor pentru apa si sanatate pentru populatia cea mai saraca?

Legate de dezvoltarea economica:

- Care sunt activitatile economice care sunt influentate de disponibilitatea si calitatea apei?
- Cum se distribuie apa intre sectoare intr-un mod care sa incurajeze dezvoltarea economica, in timp ce consideram si reducerea saraciei si scopurile durabilitatii mediului?
- Cum se creeaza un mediu macro-economic legat de un management bun al apei?

Pasii catre o dezvoltare si un management mai integrate

Odata ce o tara a stabilit ceea ce doreste sa faca – in sensul scopurilor, obiectivelor si prioritatilor – urmatoarea etapa este sa inteleaga cum ajunge acolo de-a lungul zonelor de schimbare MIRA definite in Casuta 3. Ce modificari privind politicile, institutiile si practicile sunt necesare pentru a transpune in realitate solutiile integrate, managementul durabil si luarea deciziilor corespunzatoare? Aceasta inseamna luarea in considerare a mediului propice, rolurilor institutiilor si instrumentelor de management.

Cu toate ca modificarile specifice necesare vor varia de la tara la tara in functie de cadrul actual al guvernarii si de obiectivele ce urmeaza sa fie indeplinite, cele mai multe tari vor gasi ca exista doua intrebari fundamentale care necesita sa fie puse in discutie: 1) cum sa promovam coordonarea luarii deciziilor de-a lungul sectoarelor si 2) cum sa imbunatitim comunicarea dintre nivelurile de luare a deciziilor, de la utilizatorul apei la organizatiile locale de gospodarire a apei si pana la structurile decizionale la nivel de bazin si national.

Domenii de schimbare MIRA

Adoptarea unei abordari mai durabile si integrate pentru dezvoltarea si managementul apei necesita schimbarea in multe zone si la multe nivele. Si deoarece aceasta poate fi o intimidare, este important sa ne reamintim ca schimbarea graduala va da rezultate mai durabile decat incercarea de rasturnare completa si brusca a intregului sistem. Procesul schimbarii ia in considerare:

- Ce modificari *trebuie* facute pentru atingerea scopurilor stabilite?
- Unde este posibila schimbarea avand data situatia sociala, politica si economica actuala?
- Care este ordinea logica pentru schimbare? Ce modificari trebuie sa se realizeze pentru inceput pentru a face posibile alte modificari?

ToolBox-ul MIRA al PGA ofera instrumente si studii de caz legate de fiecare din cele 13 zone de schimbare. Aceste instrumente si exemple pot ajuta la orientarea procesului de schimbare, dar pentru a fi eficiente trebuie sa fie adaptate situatiei sociale, politice si economice.

Mediul propice: Un mediu corespunzator asigura drepturile si investitiile factorilor implicati (persoane fizice si organizatii ale sectorului public si privat si companii, femei si barbati, saraci si instariti) si protejeaza investitiile publice precum valorile intrinseci/proprie ale mediului. In esenta, mediul propice este determinat de politicile nationale, provinciale si locale si de legislatie, care constituie “regulile jocului” si permite tuturor factorilor implicati sa joace rolurile lor corespunzatoare in dezvoltarea si gospodarirea resurselor de apa. De asemenea include forum-urile si mecanismele, inclusiv informatia si capacitatea de a construi, create pentru a stabili aceste “reguli ale jocului” si pentru a facilita si antrena participarea factorilor implicati.

De sus in jos: Pentru a realiza un management durabil, echitabil si eficient al apei in cadrul abordarii MIRA sunt necesare modificari institutionale majore. Atat participarea de sus in jos cat si cea de jos in sus a factorilor implicati necesita sa fie promovata – de la nivel national la bazin hidrografic sau la nivelul cumpenei apelor. Luarea deciziilor ar trebui sa fie guvernata dupa principiile complementarii , care conduc actiunea in jos la cel mai inferior nivel corespunzator.

De la companii la comunitati: Pe langa agentiile guvernamentale si companiile private, dezvoltarea si managementul apei ar trebui sa implice ONG-uri, organizatii comunitare care au o participare larga a femeilor si grupurilor dezavantajate, precum si alte sectoare ale societatii civile. Toate aceste organizatii si agentii au un rol important in sporirea accesului la apa, in realizarea echilibrului dintre conservare si dezvoltare si in tratarea apei ca un bun social si economic.

Domenii- tinta pentru schimbare:

- *Politici* – stabilirea scopurilor pentru utilizarea apei, protectie si conservare. Dezvoltarea politicii ofera o oportunitate pentru stabilirea obiectivelor nationale pentru gospodarirea resurselor de apa si furnizarea serviciilor pentru apa in cadrul obiectivelor generale ale dezvoltarii.
- *Cadrul legislativ* – regulile de urmat pentru realizarea politicilor si obiectivelor. Legile necesare pentru apa acopera dreptul de proprietate asupra apei, accesul la utilizare (sau poluare), transferabilitatea acestor drepturi si imputernicirile obisnuite. Acestea pun temelia normelor de reglementare pentru conservare, protectie, prioritati si administrarea conflictului.
- *Finantarea si structuri stimulative* – alocarea resurselor financiare pentru indeplinirea nevoilor de apa. Proiectele de apa tind sa fie indivizibile si cu capital mare, iar multe tari au multe restante privind dezvoltarea infrastructurii pentru apa. Tarile au nevoie de abordari inteligente de finantare si stimulente corespunzatoare pentru indeplinirea scopurilor de dezvoltare.

Roluri institutionale: dezvoltarea institutionala este decisiva in formularea si implementarea politicilor si programelor MIRA un numar de factori determina ce este corespunzator in contextul dat; stadiul de dezvoltare, resursele financiare si umane, normele traditionale si alte circumstante specifice, toate joaca cate un rol. Demarcatia eronata a responsabilitatilor dintre actori, mecanisme de coordonare necorespunzatoare, lacune jurisdictionale sau suprapuneri, si nereusita de a imbina responsabilitatile cu autoritatea si capacitatile pentru actiune sunt toate surse majore de dificultate in implementarea unei abordari MIRA. Agentiile implicate in gospodarirea resurselor de

apa trebuie sa fie luate in considerare in diversele lor cadre geografice, luand in considerare structura politica a tarii, unitatea resurselor intr-un bazin sau acvifer precum si existenta si capacitatile organizatiilor comunitare. Dezvoltarea institutionala nu presupune pur si simplu crearea organizatiilor constituite oficial (ex. agentiile service, autoritati sau comitete consultative). De asemenea implica luarea in considerare a unei intregi game de reguli si reglementari oficiale, obiceiuri si practici, idei si informatii, retele de grupuri de interes si grupuri comunitare, care impreuna furnizeaza cadrul institutional sau contextul in care opereaza actorii implicati in gospodaria apei sau alti factori de decizie.

Importanta mecanismelor eficiente de coordonare: O problema importanta este crearea mecanismelor eficiente de coordonare dintre diferite agentii. Integrarea in sensul consolidarii organizationale nu conduce automat la cooperare si coordonare sau la o gospodarie mai eficienta a resurselor de apa. Responsabilitatile fragmentate si impartite sunt o realitate si in mod sigur pot fi regasite. Exista multe exemple unde agentiile sau responsabilitatile au fost unite fara imbunatatiri semnificative ale performantei; dimpotriva, exista cateva exemple in care mecanismele eficace de coordonare au permis o tratare corespunzatoare a problemelor in ciuda nevoii de implicare a catorva agentii. Simplul act de amplasare a tuturor functiilor apei in cadrul unei agentii nu va indeparta neaparat conflictele de interes si poate duce la pierderea transparentei.

Domenii pentru tinta de schimbare:

- *Crearea unui cadru organizational* – forme si functii. Pornind de la conceptul de reforma a institutiilor pentru o guvernare mai buna a apei, specialistii trebuie sa ia in considerare organizatiile si institutiile necesare – de la nivel transfrontalier la nivel de bazin, si de la corpuri de reglementare la autoritati locale si organizatii civile ale societatii.
- *Construirea capacitatii institutionale* – dezvoltarea resurselor umane. Aceasta include promovarea abilitatilor si a puterii de intelegere a factorilor de decizie, managerilor de apa si profesionistilor din toate sectoarele, si preluarea construirii

capacitatii pentru corpurile de reglementare si pentru imputernicirea grupurilor civile ale societatii.

Instrumente pentru management: Instrumentele pentru management sunt elementele si metodele care dau posibilitatea si ajuta factorii de decizie sa faca alegeri rationale si in cunostinta de cauza dintre mai multe actiuni alternative. Aceste alegeri ar trebui sa se bazeze pe politici stabilite, resurse disponibile, impacte de mediu si consecintele economice si sociale. Analiza sistemelor, cercetarea operatiilor si teoria managementului ofera o gama larga de metode cantitative si calitative. Aceste metode, combinate cu cunostinte de economie, hidrologie, hidraulica, stiintele mediului, sociologie si alte discipline conexe problemei, ajuta sa defineasca si sa evalueze optiunile alternative de gospodarire a apei si schemele de implementare. Arta MIRA consta in cunoasterea elementelor si metodelor disponibile, si selectarea, ajustarea si aplicarea combinatiei corespunzatoare pentru circumstantele date.

Domenii pentru tinta de schimbare:

- *Evaluarea resurselor de apa* – intelegerea resurselor si nevoilor. Include colectarea datelor hidrologice, fiziografice, demografice si socio-economice, prin stabilirea sistemelor pentru adunarea si raportarea de rutina a datelor .
- *Planificare* – combinare a optiunilor de dezvoltare, utilizarea resurselor si interactiunea umana. Planificarea bazinului format din rauri, panza freatica si lacuri presupune o adunare si modelare comprehensiva a datelor din toate domeniile relevante. Procesul de planificare trebuie sa recunoasca nevoile sociale, economice si de mediu utilizand o serie de instrumente de evaluare.
- *Managementul cererii* – utilizarea mai eficienta a apei. Managementul cererii implica echilibrarea ofertei de resurse si a cererii, centralizarea pe o intrebuintare mai buna a retragerilor de apa existente sau reducerea utilizarii excesive, mai degraba decat dezvoltarea noilor resurse.
- *Instrumente pentru schimbare sociala* – incurajarea societatii civile orientate spre apa. Informatia este un instrument puternic pentru schimbarea comportamentului in domeniul apei, prin planurile de invatamant din scoala, cursuri universitare privind

apa si instruirei profesionale. Transparenta, etichetarea produselor si accesul la informatie sunt alte instrumente importante.

- *Rezolvarea conflictelor* – controlul disputelor, asigurarea distribuirii apei. Controlul conflictului prezinta un interes aparte deoarece conflictul este endemic in gospodaria apei in multe locuri, iar sistemul de rezolvare trebuie sa fie la indemana.
- Instrumente de reglementare – distribuirea si limitele de utilizare a apei. Reglementarea in acest context acopera calitatea apei, furnizarea serviciilor, utilizarea terenului si protectia resurselor de apa. Regelementarile sunt importante pentru implementarea planurilor si politicilor si pot fi combinate in mod profitabil cu instrumentele economice.
- Instrumente economice – utilizarea valorii si a pretului pentru eficienta si echitate. Instrumentele economice implica utilizarea preturilor, subventiilor si a altor masuri bazate pe piata, pentru a furniza stimulente tuturor utilizatorilor de apa pentru a folosi apa cu atentie si eficient si pentru a evita poluarea.
- *Managementul informatiei si schimbul* – imbunatatirea cunoasterii pentru un management mai bun al apei. Metodele si tehnologiile privind schimbul de date cresc accesul partilor implicate la informatia stocata in bancile de date din domeniul public si completeaza eficient metodele mai traditionale de informare a publicului.

Casuta 5. Reformarea institutiilor pentru o guvernare buna

Modelele de guvernare trebuie sa corespunda particularitatilor sociale, economice si culturale ale tarii, dar anumite principii de baza sau atributii sunt esentiale. Abordarea adoptata pentru guvernarea apei ar trebui sa fie transparenta, cuprinzatoare, coerenta si echitabila. Similar, sistemul de guvernare ar trebui sa fie raspunzator, eficient si prompt. O guvernare mai buna necesita participarea guvernului, societatii civile si sectorului privat – deoarece toate sunt instrumentale in moduri diferite in implementarea cu succes a a reformelor institutionale.

In reformarea institutiilor pentru guvernare buna, ar trebui sa se realizeze evaluarea sistemelor institutionale existente, in primul rand pentru a intelege cine face ce si pentru cine, si pentru cine sunt raspunzatori. O evaluare institutionala ar trebui sa identifice, de exemplu, legile contradictorii, duplicatia sau lipsa de claritate a mandatelor pentru diferite organizatii si jurisdicia diferitelor parteneri ai autoritatii – locali, subregionali, nationali si tot mai mult internationali. A hotari ce se va reforma si ordinea prin care reformele ar trebui luate sunt esentiale pentru succesul procesului.

Crearea legaturilor intre sectoare si nivele

Multe organizatii a caror activitate principala nu este gospodarirea apei sunt responsabile pentru sectoarele unde impactul resurselor de apa si asupra resurselor de apa poate fi enorm – de exemplu agricultura, industria, comertul si energia. Similar, organizatiile resurselor de apa trebuie sa analizeze probleme, precum cele legate de mediu si turism, care tin de domeniul altor agentii.

Structurile institutionale variaza de o tara la alta, dar indiferent de structura specifica, este esential sa detina mecanisme de dialog si coordonare pentru a asigura unele masuri de integrare. Trebuie realizat un echilibru intre asigurarea unei abordari complet integrata in care problemele specifice pot duce la pierderi datorita lipsei expertizei sau interesului, si a unei abordari sectoriale fara a tine seama de nevoile si impactele altor sectoare.

Intr-o oarecare masura, insusi procesul de elaborare a strategiei ar trebui sa uneasca sectoarele care au legatura cu apa si sa porneasca procesul de consolidare a legaturilor mai oficiale. Dar important este ca strategia formuleaza clar legaturile dintre procesele de luare a deciziilor in sectoarele de apa. In ceea ce priveste sustinerea, este de ajutor daca strategia poate demonstra cum pot contribui schimbarile la obiectivele importante din sectoarele de apa.

In unele cazuri tarile au creat deja noi organizatii sau au modificat semnificativ mandatul celor existente ca parte a reformei MIRA – corpurile de conducere si organizatiile bazinului raului (sau bazinului hidrografic) sunt cele mai obisnuite exemple. Stabilirea acestor corpuri este data de: incurajarea actiunilor coordonate privind apa si problemele legate de aceasta, precum managementul terenului, la nivel intersectorial si de luare a deciziilor, precum si incurajarea unei abordari participative a managementului resurselor.

Cu toate acestea, experienta arata ca formarea organizatiilor de conducere si a organizatiilor bazinului raului singure nu vor garanta o abordare MIRA – acestea trebuie de asemenea sa fie sustinute de politici corespunzatoare, legislatie si construirea capacitatii. Nici formarea unor astfel de corpuri nu este esentiala pentru a asigura o abordare MIRA. Alte optiuni se refera la consolidarea coordonarii privind problemele

de apa între agențiile existente sau plasarea apei sub competența unei agenții cu o împuternicire mare privind resursele naturale. De exemplu, în Vietnam, apele se afla sub competența Ministerului Resurselor Naturale și Mediului.

Această secțiune se centralizează asupra organizațiilor de transfer al informației și coordonare a activităților. Dar este de remarcat că alt tip de instituție, cum ar fi piața, poate furniza de asemenea informații utilizatorilor și poate schimba comportamentul lor; recompensarea, subvențiile și dreptul la negociere pot de asemenea juca un rol important.

Organisme de conducere

Organismele de conducere constau într-o gamă de entități precum grupuri de guvernare la nivel înalt în cadrul guvernelor naționale, forțe de ordine (pentru scopuri specifice, ex. controlul poluării apei) și consorții internaționale pentru managementul resurselor de apă.

Pentru încurajarea coordonării: Scopul acestor organisme este de a furniza structuri pentru coordonarea dintre diferite organizații implicate în gospodărirea resurselor de apă. În unele cazuri politica apei și gospodărirea apei sunt centrate în corpuri specifice de guvernare, dar în multe situații responsabilitatea apei este împartită între diversele organisme (ex., ministere pentru irigare, lucrări publice și de mediu) care poate nu sunt capabile să opereze ușor împreună. Aici, un organism de conducere poate furniza o funcție de coordonare bună.

Pentru încurajarea unei abordări mai "largi" pentru luarea deciziilor privind apa: Crearea organismelor de conducere poate scuti deciziile de distribuție a apei de a fi conduse doar de interesele sectoriale, dând posibilitatea unei distribuiri strategice. Sau poate permite reforme, care, chiar dacă sunt absolut necesare din punctul de vedere al dezvoltării durabile, pot fi în defavoarea unor interese politice dintr-un sector specific. În Mexic, formarea Comisiei Naționale a Apei (CNA) sub incidența Ministerului Mediului s-a dovedit a fi una din cheile de abordare a problemei utilizării nedurabile a apei subterane a țării. Fără puterea de a depăși granițele statului și fără independența

fata de puternicul bloc electoral al fermierilor, CNA nu ar fi fost capabila sa implementeze multe dintre reformele necesare privind apele subterane.⁹.

Lectii privind stabilirea organismelor de conducere din ToolBox-ul MIRA:

- Experienta actuala in stabilirea organismelor de conducere robuste si repectate este limitata.
- Stabilirea unui organism de conducere sau de coordonare reusit poate fi un proces lent, deoarece este nevoie de timp pentru un nou organism sa obtina legitimitatea.
- Eficacitatea unui organism de conducere este legata de contextul politic specific si de cel istoric.
- Pentru ca un organism de conducere sa functioneze eficace, toti factorii interesati care sunt implicati in functiile aflate sub jurisdicia acestuia trebuie sa-si dezvolte angajamentele fata de organismul de conducere si sa se asigure ca acesta are puteri corespunzatoare. Controlul conflictului si tehnicile de constientizare a populatiei sunt importante aici.

Organizatiile bazinului raului:

Organizatiile bazinului se ocupa cu problemele managementului resurselor de apa dintr-un bazin de rau, bazin de lac sau un acvifer important. Ele pot fi folositoare in depasirea sectoarelor administrative din cadrul tarilor precum si granitelor nationale. Organizatiile bazinului furnizeaza un mecanism pentru a asigura ca utilizarea terenului si nevoile sunt reflectate in managementul apei – si invers. Functiile lor sunt incepand cu distribuirea apei, planificarea si managementul resurselor, pana la educarea comunitatilor din cadrul bazinului, dezvoltarea strategiilor de management al resurselor naturale si programele de remediere a terenurilor degradate si cailor navigabile. Ele de asemenea joaca un rol important in construirea unui consens, facilitarea, precum si managementul conflictelor.

⁹ Vezi Scott, C.A. si Shah T., 2004. Reducerea Supraincarii Apei Subterane prin Politica Energiei Agricole: In interiorul Indiei si Mexicului. Jurnalul International al Dezvoltarii Resurselor de Apa, 20(2):149-164.

Pentru realizarea managementului integrat de-a lungul sectoarelor si granitelor de stat si nationale: Organizatiile bazinului raului pot asigura managementul integrat intersectorial si dincolo de granitele administrative. Autoritatea Vaii Tennessee (TVA) este unul dintre cele mai cunoscute exemple de organizatie a unui bazin de rau de succes. TVA este responsabila pentru o multitudine de activitati legate de apa – minimizarea riscului la inundatii, intretinerea navigatiei, furnizarea oportunitatilor recreationale, protectia calitatii apei si generarea energiei – in cadrul bazinului raului Tennessee, o suprafata de 106 000 km² acopera zone din sapte state.

In Malaezia, progresul catre rezolvarea unui numar de probleme privind apa a fost ingreunat de lipsa de putere relativa a guvernului federal de a interveni in problemele legate de managementul apei si distribuirea apei deoarece acestea vin sub jurisdicia statelor individuale¹⁰. Pentru a rezolva aceasta problema, tara a pus in circulatie legislatia privind apa pentru a permite stabilirea organizatiilor bazinului hidrografic care ar putea intersecta granitele administrative Federale si de Stat.

Pentru incurajarea unei abordari participative a managementului, agentiile bazinului hidrografic pot, de asemenea, servi ca mecanisme de legatura dintre planificarea nationala si luarea deciziilor la nivel local. In Africa de Sud, nivele minime de alocare a apei sunt stabilite la nivel national, iar agentiile bazinului lucreaza cu comunitatile pentru negocierea fluxurilor de mediu utilizand minimul ca ghid.

Tailanda a folosit crearea organizatiilor bazinului hidrografic pentru a imbunatati gradul de adaptare a gospodaririi apei la conditiile locale¹¹. In perioada de dezvoltare a Tailandei, gospodarirea apei a devenit centralizata in mod crescator, creand conflicte intre utilizarile existente ale apei si utilizatori. In incercarea de a rezolva aceste conflicte si de a dezvolta un proces de gospodarie mai cuprinzator, tara a creat Comitetele Bazinelor Hidrografice formate din factori interesati din multiple sectoare de activitate.

¹⁰ Politica si Legislatia Nationala a Resurselor de Apa – Un studiu de caz propus pentru ToolBox MIRA de Low Kwai Sim, Malaezia.

¹¹ PGA MIRA ToolBox, Tailanda – descentralizarea si Dezvoltarea Comitetelor Bazinului Hidrografic, Cazul # 186.

Slabiciunile organizatiilor bazinului: Exista, de asemenea, numeroase exemple de organizatii pentru bazine hidrografice care nu au dat rezultate. De exemplu, China a creat Comitetele de Management ale bazinelor in anii 1950 cu scopul de a gospodari generarea hidroenergiei, de a diminua pagubele cauzate de inundatii si de a furniza facilitati pentru navigatie; cu toate acestea, la sfarsit, comitetele s-au concentrat doar asupra irigarii. Autoritatea vail Damodar, incercarea Indiei de a adopta modelul TVA, nu a reusit sa supravietuiasca pentru mandatul initial propus, si acum, patru decenii dupa ce a fost infiintata, gospodareste doar o instalatie termo-electrica. Au existat cateva intrebari daca organizatiile la nivel de bazin sunt capabile sa dezbat multe din provocarile urgente ale bazinelor din tarile in curs de dezvoltare –in special bazine cu numerosi utilizatori la scara mica care procura apa fara orice alta mediere din partea agentilor publice sau furnizorilor autorizati de servicii de apa ¹².

Casuta 6. Cum ar dezbate o strategie problemele transfrontiere?

Strategiile sunt dezvoltate de fiecare tara la nivel national. Totusi, acestea trebuie sa ia in considerare si utilizarea transfrontiera a apei, in special unde poate exista un potential semnificativ pentru conflictul dintre diferiti utilizatori ai apei. Aproape jumătate din parte terestra a Pamantului este situata intr-un bazin hidrografic transfrontier. Multe intelegeri de cooperare pentru astfel de sisteme transfrontiere sunt deja existente (in bazinul Mekong, de exemplu), sau sunt in curs de aparitie (ca in Bazinul Nilului). Aceste intelegeri sunt facute intre tari la nivel regional, dar sunt necesare modificari politice si reforme la nivel national.

Pregatirea unei strategii furnizeza o oportunitate pentru sinergiile in dezbatrea utilizarilor multiple ale resurselor de apa si conflictelor potentiale, inclusiv durabilitatea ecosistemelor acvatice. Formarea unei organizatii transfrontiere sau a unei comisii pentru un bazin hidrografic va indruma eforturile pentru planificarea coordonata. Coordonarea transfrontiera poate crea sinergii de dezvoltare intre zonele ripariene si poate ajuta la crearea beneficiilor dincolo de fluxurile raului.

Caracteristici principale ale organizatiilor eficiente de management al bazinului hidrografic din ToolBox-ul MIRA:

- Abilitatea de a stabili competente tehnice sigure;

¹² Vezi See Shah, T.; Makin, I.; Sakthivadivel, R. 2002. "Limite pentru Leapfrogging: Probleme in Modificarea Institutiiilor pentru Managementul Reusit al Bazinului Hidrografic in Dezvoltarea Globala" in Managementul Intersectorial al Bazinelor Hidrografice. Colombo: Institutul International de Gospodarie a Apei.

- Concentrarea pe problemele serioase frecvente precum inundatiile, seceta, lipsa resurselor si furnizarea solutiilor acceptabile pentru toti factorii interesati;
- Implicarea larga a partilor interesate, care sa asigure o participare de masa la nivel de bazin (ex., prin forumuri pentru apa);
- Capacitatea de a colecta taxe, de a atrage subventii si/sau imprumuturi;
- Clarificarea granitelor jurisdictionale si puterilor corespunzatoare.

Procesul

ABC-ul dezvoltarii strategiei

Urmatoarea sectiune dezbate anumite probleme conceptuale de manageriere a procesului de dezvoltare a strategiei: roluri si responsabilitati, cadru pentru implicarea factorilor interesati, crearea bazei de cunostinte, stabilirea punctelor cheie si indicatorilor si punerea in actiune a mecanismelor de monitorizare si evaluare.

Diferenta dintre un plan si o strategie

Planificarea si dezvoltarea strategiei sunt strans legate. Planificarea inseamna identificarea activitatilor concrete, in timp ce dezvoltarea strategiei este mai mult preocupata de definirea tendintei viitoare. O strategie defineste scopurile si modul de realizare al acestora – poate chiar conturarea posibilitatilor corespunzatoare diferitelor situatii neprevazute. Planificarea este deci transpunerea strategiei alese in obiective, activitati si mijloace concrete. Tabelul de mai jos subliniaza unele diferente importante dintre planificare si dezvoltarea strategiei.

Tabel 1. Cateva diferente cheie dintre planificare si dezvoltarea strategiei¹³

Dezvoltarea strategiei	Planificarea
Defineste directia	Directia este data
Incurajeza inovatia	Bazata pe idei existente
Guvernata de viziuni, scopuri	Guvernata de obiective

¹³ Adaptat dupa Orientarea Strategica (SOR), MDF Instruire si Consultanta, Ede, Olanda

Termen lung	Termen scurt
Sinteza	Analiza
Centrata pe puncte tari si oportunitati	Centrata pe rezolvarea problemelor (puncte slabe, amenintari)
Bazata pe posibilitati viitoare	Bazata pe orientari prezente

Definirea responsabilitatilor

Cum alege o tara sa-si defineasca rolurile si responsabilitatile depinde foarte mult de situatiile particulare, inclusiv cadrul de planificare si structura de luare a deciziilor. Unele tari au procese de planificare organizate la nivel central, in timp ce altele au delegat multe din responsabilitati pentru planificare si luare deciziilor privind problemele legate de resursele de apa la nivel de provincii si state. Nu exista doar un model administrativ corect. Dar indiferent de model, rolurile si responsabilitatile diferitilor actori trebuie sa fie clar definite din timp, iar mecanismele de raspundere sa fie puse in aplicare. Tabelul 2 (pagina 40) prezinta o divizare posibila a rolurilor si responsabilitatilor.

Casuta 7. Nu doar un alt plan pentru sectorul apei

Crearea unei strategii Mira eficace necesita un proces putin diferit decat cel impus in crearea unui document de planificare a resurselor de apa. Diferentele importante se refera la:

Implicarea din sectoare multiple: In timp ce un plan al apei este in general proiectat si implementat de agentia apei, o strategie MIRA necesita date si cunostinte din toate sectoarele care influenteaza si sunt influentate de managementul si dezvoltarea sectorului de apa – de exemplu, sanatate, energie, turism, industrie, agricultura si mediu.

Concetrarea pe o arie mai larga: In timp ce planurile pentru apa tind sa fie preocupate exclusiv de resurse si cererea de apa, o strategie MIRA cerceteaza apa in relatie cu alte elemente necesare pentru atingerea scopurilor dezvoltarii.

Mai degraba dinamic decat static: Spre deosebire de un plan pentru sectorul apei, care expune o secventa definitiva de actiuni si decizii, o strategie MIRA are drept scop intocmirea unui cadru pentru un proces continuu si adaptativ de actiune strategica si coordonata.

Participarea partilor interesate: Deoarece reclama schimbarea – si prin urmare achizitionari – la nivele multiple, dezvoltarea strategiei necesita participarea mult mai considerabila si extinsa din partea factorilor interesati fata de procesul traditional de planificare.

Stabilirea grupului de organizare/conducere: Formarea unui grup de organizare interministerial – preferabil susținut de o echipă de management de profesioniști calificați – poate ajuta la crearea dreptului de proprietate comun al strategiei peste sectoare și poate ajuta la legiferarea reformelor adoptate. Experiența cu programele susținute de GEF pentru testarea proceselor de management integrat al terenului și al reurselor de apă într-un număr de bazine hidrografice din lume, de exemplu, arată că comitetele naționale interministeriale pot juca roluri active în aceste procese, nu numai prin simpla aprobare a planurilor și strategiilor finalizate, ci de fapt prin preluarea rolului de *organizare/coordonare* a procesului. Deoarece comitetul de organizare are un rol atât de important în succesul strategiei, alegerea membrilor necesită evaluarea atât a nivelului de influență cât și angajamentul față de proces. Același grup de organizare poate de asemenea monitoriza progresul implementării și poate fi subordonat unei autorități mai mari. O echipă de management de calitate bună ar trebui să fie identificată din vreme în procesul de formulare. Facând aceeași echipă responsabilă de managerierea dezvoltării strategiei și procesului de implementare încurajează dreptul de proprietate și obținerea avantajelor de moment.

Distribuirea rolurilor și responsabilităților printre nivelele de guvernare: Strategia trebuie să fie bine ancorată la variate nivele de guvernare (central, regional, local) și în comunitate pentru evitarea dezmembrării prin schimbarea guvernării sau prin plecarea personalului important. Aceasta poate fi realizată prin selectarea grupurilor de organizare și de management și prin unele organizații susținătoare, precum ONG-uri.

Dacă multe din responsabilitățile pentru dezvoltarea strategiei urmează să fie preluate la nivel de stat, trebuie stabilite mecanisme de coordonare pentru a asigura că procesul are ca rezultat o singură strategie coerentă, decât numeroase strategii fără sau cu legături slabe unele cu altele.

Tabel 2. Distribuția propusă a rolurilor și responsabilităților

Guvern național	<ul style="list-style-type: none"> • Rol de conducere, “stapan” al procesului • Mobilizarea finanțării • Stabilirea mediului politic macro-economic
Comitet de organizare (grup cu reprezentare mare)	<ul style="list-style-type: none"> • Dirijarea procesului • Mobilizarea susținerii sectoarelor și grupurilor de interes • Garantarea rezultatelor de calitate

Echipa de management (grup de profesioniști calificati)	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorizarea progresului implementării • Gestionarea proceselor de zi cu zi pentru dezvoltarea strategiei, implementare și construirea capacității
Instituti de sprijini (ONG-uri nationale, Parteneriate PGA la nivel de tara sau regionale, sau echipe locale ale ONU)	<ul style="list-style-type: none"> • Furnizarea unei platforme neutre pentru dialog • Susținerea procesului de dezvoltare a strategiei prin consiliere și informații • Stimularea construirii capacității și instruirii

Implicarea factorilor interesati

Pentru a fi eficiente, strategiile trebuie să echilibreze două cerințe deseori conflictuale. Ele trebuie să câștige susținerea din partea factorilor interesati pentru a fi implementate în mod eficiente. De asemenea trebuie să nu cadă în capcana discuțiilor interminabile, în defavoarea acțiunii. Important pentru echilibrarea acestor cerințe este să se asigure participarea largă din partea factorilor interesati într-un mod bine organizat, cu referințe de timp la etape adecvate ale procesului, și să se introducă mecanisme pentru rezolvarea conflictelor. Cu toate acestea ar trebui să se recunoască faptul că susținerea și participarea factorilor interesati în dezvoltarea și managementul integrat al resurselor de apă este un proces continuu, nu unul care se oprește pur și simplu când strategia este completă.

Incurajarea participării semnificative: Activitățile de comunicare ar trebui să ajute toate grupurile interesate la construirea unei imagini realiste a utilizării resurselor de apă și managementului, și să asigure că totul este adaptat privind pregătirea strategiei și să se înțeleagă cum pot ele contribui și cum pot fi folosite contribuțiile lor. Comunicarea între factorii interesati trebuie să fie în ambele direcții, “de jos în sus”, precum și “de sus în jos”. Încercarea de a “vinde” deciziile luate în spatele ușilor închise nu va ajuta la nimic. O “platformă de participare” asociată care atrage o gamă largă de forumuri – întâlniri informale, seminarii, consultatii, întâlniri publice, întrevederi, dialoguri politice, mese rotunde și evenimente media – poate ajuta diferite grupuri să contribuie semnificativ la procesul de dezvoltare strategică. O astfel de platformă ar încuraja perfecționarea continuă a scopurilor, obiectivelor și activităților. În mod ideal platforma ar fi înțeleasă la modul general ca un forum adecvat și logic pentru orice subiect cu privire la gospodărirea resurselor de apă. Strategiile își pot atinge obiectivele mai ales dacă femeile sunt participanți activi și factori de decizie.

Negocierea si managementul conflictului: Nu este posibil sa-i multumesti pe toti, astfel mecanismele de negociere si manageriere a conflictului reprezinta elemente importante. O mare parte din managementul integrat al resurselor de apa este in esenta un management al conflictelor. In cele din urma este rolul Guvernului de a depista conflictele potentiale in faza de formulare a strategiei. Daca aceste masuri vor reduce numarul de conflicte care apar in etapele ulterioare de implementare, acestea nu vor fi eliminate. Astfel, de obicei este necesara organizarea unui proces pentru rezolvarea conflictelor pe o baza continua.

Principali factori interesati care se obliga la formularea unei strategii sunt:

- Ministere Guvernamentale si institutiile subordonate implicate in planificarea nationala de dezvoltare si in luarea deciziilor.
- Ministere Guvernamentale si institutiile implicate in sectoarele importante legate de apa, inclusiv resursele de apa potabila, sanatate, irigare, agricultura, energie, sanatate, industrie, transport, pescuit si turism.
- Utilitatile, agentile si corpurile legate de apa (ex., Departamentele de Dezvoltare a Sectorului de Apa).

Factorii interesati care trebuie atrasi in etapele principale ale procesului vor cuprinde probabil urmatoarele:

- Comunitati locale si organizatii comunitare (primari, lideri religiosi, de exemplu)
- Sectorul privat, inclusiv dar nu limitat pentru resursele de apa si furnizorii serviciilor de sanatate
- Agentii financiare (ex., agentii donatoare, banci internationale, institutii micro-credit)
- Grupuri sectoriale de interes precum fermieri si pescari
- Grupuri de femei si asociatii
- Reprezentanti ai comunitatilor indigene
- Organizatii non-guvernamentale
- Reprezentanti media
- Institutii de cercetare si de instruire, inclusiv universitatile.

Crearea unei baze de cunostinte

Exista doua aspecte pentru crearea unei baze de cunostinte pentru o strategie:

- Strangerea informatiilor necesare pentru identificarea provocarilor cheie legate de sectorul apei, pentru determinarea schimbarii acolo unde este necesara, si stabilirea unei linii de baza pentru monitorizarea progresului si a impactelor.
- Dezvoltarea sistemelor pentru introducerea cunostintelor in procesul de luare a deciziilor pe o baza continua.

O evaluare de baza a principalelor resurse de apa si a problemelor legate de dezvoltare furnizeaza o baza buna pentru identificarea si prioritizarea provocarilor si obiectivelor pentru apa. The Global Environment Facility recomanda inceperea cu analiza bazin cu bazin a utilizarilor competitive ale resurselor de apa si deciziile de utilizare a terenului care le influenteaza.

Efectuarea unei evaluari a resurselor de apa: evaluarea resurselor de apa implica o analiza holistica a resurselor de apa dintr-o tara sau regiune data, legata de utilizarea resurselor de apa de catre societate. Aceasta include decizii legate atat de resursele de apa cat si de cerintele de apa, precum si utilizarea non-comprehensiva a apei, ex. pentru energie si transport. Exemple de componente incluse intr-o astfel de evaluare:

- Probleme majore ale resurselor de apa si conflicte potentiale, gravitatea lor si implicatiile sociale, precum si riscurile si pericolele cum sunt inundatiile si seceta.
- Probleme de dezvoltare economica si sociala care ar putea influenta cerintele sau resursele de apa precum cresterea demografica, politicile privind comerțul si alegerile privind securitatea hranei.
- Nevoi multiple de apa ale saracilor si femeilor, si nivelurile actuale de acces la apa.
- Cerintele de apa ale diferitelor alternative de dezvoltare.
- Aspecte socio-economice de utilizare a apei, inclusiv comportamentul utilizatorului, elasticitatea cererii si efectele potentiale ale administrarii cererii.

- Atat pentru ecosistemele terestre cat si pentru cele acvatice, cerintele pentru apa (inclusiv temporizarea cantitatii si calitatea), starea actuala si amenintari potentiale.
- Atat cantitatea cat si calitatea apelor de suprafata si subterane, si parametrii de baza ai circuitului hidrologic.

O evaluare comprehensiva a resurselor de apa este o investitie buna, dar o lucrare mare. Tarile pot sa-si prioritizeze nevoile de cunoastere, initial punand accentul pe acele teme legate direct de punctul lor de intrare ales.

O buna evaluare a resurselor de apa necesita sa se bazeze pe date socio-economice si fizice bune. Masuratorile fizice regulate de la statiile de monitoring si etalonare trebuie sa fie facute la intervale adecvate si sa fie suficiente pentru a permite o buna interpretare a rezultatelor evaluarii . Aceasta necesita finantari adecvate din partea guvernului pentru sistemul de monitoring.

Modelarea poate fi utilizata la studierea impactelor si tendintelor care rezulta din optiuni variate de dezvoltare. Totusi, pentru ca modelele sa fie folositoare in cautarea solutiilor durabile, trebuie sa dezbata si sa simuleze nu doar valorile tehnice, avantajele si costurile ,ci si preferintele si prioritatile factorilor interesati. Pentru a fi cu adevarat folositoare ca instrumente de sustinere a deciziilor, modelele trebuie sa fie integrate in contextul institutional si cultural local.

Alte cunostinte care trebuie adunate pentru procesul strategic de dezvoltare cuprind:

- Procesele curente de planificare si management in sectoarele apei si a celor legate de apa, inclusiv evaluarea institutionala (vezi Casuta 5: Reformarea institutiilor pentru o guvernare buna).
- Resursele umane disponibile si nevoile de construire a capacitatii, asociate cu dezvoltarea si implemenmtarea strategiei MIRA.
- Experienta nationala si internationala relevanta si instrumentele MIRA.

Provocari asociate cu construirea unei baze de cunostinte:

- Frecvent, informatiile necesare pentru dezvoltarea strategica si luarea deciziilor exista doar intr-o forma ad-hoc printre profesionisti si specialisti din cadrul sectoarele resurselor de apa si cele relevante pentru apa.

- In unele cazuri, datele nu pot fi demne de incredere sau pot lipsi cu desavarsire. Totusi, lipsa datelor bune nu trebuie sa fie considerata o scuza pentru neterminarea lucrarii– profesionistii buni pot deseori inainta fara o baza de date completa.
- Distribuirea informatiilor nu reprezinta un etalon si solicita: inlaturarea unor obstacole precum regulile birocratice care impiedica schimbul liber de informatie intre departamente si agentii; intarirea increderii si furnizarea stimulentei pentru distribuirea informatiei.

Obtinerea informatiei accesibile: Cand se construiesc o baza de cunostinte, implicarea utilizatorilor finali ajuta la certitudinea ca 1) baza de cunostinte se adreseaza nevoilor populatiei, 2) este prezentata intr-o maniera care este usor accesibila si 3) utilizatorii sunt constienti de resursele disponibile.

Frecvent, informatia este disponibila doar unui grup select de experti sau oficiali, conducand la “asimetria informatiei”. Sunt necesare actiuni concrete pentru redresarea acestui dezechilibru. Informatiile accesibile sunt vitale pentru luarea corecta a deciziilor, masurarea progresului si asigurarea responsabilitatii.

Infiintarea unei baze de informatii permanente si cu acces liber poate ajuta factorii politici, managerii resurselor naturale si factorii interesati in ceea ce priveste acordurile de negociere si luarea unor decizii in cunoastinta de cauza, care iau in considerare modificarile conditiilor si scenariilor. Instrumentele pentru modelarea sau explorarea scenariilor care sunt ajustate pentru nevoile factorilor interesati sunt deseori mecanisme extrem de folositoare pentru a permite noi cai de realizare.

Desigur, doar obtinerea informatiilor accesibile nu este suficienta. De asemenea este necesar sa se considere factorii sociali, politici si economici care permit informatiei sa fie utilizata eficienta in procesele de luare a deciziilor.

Lectii de distribuire a informatiei (din ToolBox-ul MIRA):

- Transferarea cunostintelor de la o tara la alta trebuie sa ia in considerare contextele specifice culturale si politice.

- Distribuirea cunostintelor necesita o minte/gandire deschisa, incurajata de stimulente adecvate; increderea reciproca se construieste in timp, dar este esentiala.
- La nivel tehnic, sistemele de diseminare a informatiilor si datelor ar trebui sa fie:
- Bazate pe administratia populatiei (imputernicirea si construirea capacitatii organizatiilor) si pe tehnologii, si capabile sa integreze informatia multidisciplinara.
- Conduce in functie de cerinte, astfel incat proiectarea si construirea sistemului si produsele sa fie directionate catre utilizatorii finali.
- Flexibile, astfel incat sistemul de diseminare sa poata fi utilizat intr-o varietate de locatii sau situatii.
- Transparente si riguroase, astfel incat persoanele tehnice si non-tehnice (gama larga de factori interesati) sa poata urmari procesul de generare si evaluare a informatiei.
- Interactive, pentru a asigura un proces de luare a deciziilor intr-un mod deschis.
- Usor de inteles si folositoare in cresterea constientizarii problemelor.

Stabilirea orarului si a punctelor cheie

Cat timp va fi necesar pentru pregatirea unei strategii MIRA? Depinde. Unele tari pot prelua o abordare rapida de inceput, iar apoi sa o adapteze pe masura ce o implementeaza. Alte tari pot opta pentru a investi mai mult timp – poate pentru a intari participarea factorilor interesati si dreptul la proprietate – in procesul de dezvoltare a strategiei. Ambele cai, cu conditia sa se puna de acord privitor la punctele cheie si la perioada de timp necesara pentru incheierea strategiei, sunt esentiale pentru succes.

In timp ce strategia ar trebui sa fie destul de flexibila pentru a se adapta la modificarea conditiilor politice, economice si de mediu, ar fi util sa se stabileasca un orar de timp, pentru revizuirea si adaptarea periodica. Multe organizatii isi adapteaza strategiile la fiecare cinci ani, dar este posibil sa fie revizuite mai des in timpul perioadelor de modificari rapide.

Implementarea se poate realiza treptat, in functie de aria geografica si succesiunea si durata reformelor. Domeniul, temporizarea si continutul masurilor pot fi ajustate conform experientei. Aceasta ofera spatiu pentru schimbare, imbunatatirea si ajustarea procesului ,cu conditia ca bazele corecte pentru luarea deciziilor corespunzatoare sa fie stabilite.

In dezvoltarea unei strategii si cadru pentru schimbare, este important sa se recunoasca ca procesul de schimbare este putin probabil sa fie rapid. A fost nevoie de aproape o jumatate de secol pentru Comisia Rinului din Europa sa dezvolte o planificare mai integrată in amonte si aval. Organizatiile bazinului hidrografic de pe Delaware si Susquehanna din Statele Unite au transformat peste 60 de ani de lupte prin tribunal in forumuri multiple de factori interesati pentru integrare. Comisia Bazinului Murray-Darling din Australia a ajuns la planificarea actuala integrata dupa o generatie de discutii.

Monitorizare si evaluare

Definirea indicatorilor, stabilirea standardelor si a mecanismelor pentru asigurarea monitorizarii si evaluarii continue, toate sunt activitati principale in orice plan de implementare reusit. Activitatile de monitorizare si evaluare au trei obiective pricipale – pentru a vedea daca procesul de implementare este pe pista, pentru a masura impactele pe termen lung si scurt si pentru a determina daca aceste activitati contribuie intr-adevar la scopurile generale de dezvoltare definite in Strategie.

Criterii de monitorizare si evaluare (M&E): Monitorizarea si evaluarea unui proces de reforma MIRA se desfasoara la multe nivele diferite, de la simplul progres in cadrul unui proiect pana la impactul asupra indicatorilor nationali socio-economici si de mediu. Cu cat nivelul este mai ridicat, cu atat apar mai multe probleme metodologice si devine mai dificil de gasit indicatorii descriptivi pentru stabilirea impactelor. Este absolut necesara inceperea procesului prin stabilirea scopurilor si nivelelor, luand in considerare si fezabilitatea M&E, validitatea si semnificatia rezultatelor asteptate, utilizarea si caracterul util al acestor rezultate.

Un instrument sau model pentru monitorizare este deseori legat de Cadrul Logic pentru proiect, program sau proces. Un model general de evaluare va avea următoarele elemente¹⁴:

- **Eficiența** - “Eficiența în convertirea intrărilor în ieșiri”. Care este relația dintre rezultate și efort, cum sunt convertite intrările economice în rezultate și dacă aceleași rezultate ar fi putut fi obținute prin metode mai bune.
- **Eficacitatea** – “Eficacitatea rezultatelor în atingerea obiectivelor”. Gradul la care obiectivele au fost atinse și dacă aceasta s-a întâmplat pe baza rezultatelor proiectului/programului.
- **Impactul** – “Impactul referitor la tranziția de la obiective la scopuri”. Modificările și efectele (pozitive și negative, planificate și nepronozate) datorate proiectului/programului/procesului, văzute în legătură atât cu populația implicată cât și cu alte sectoare afectate.
- **Relevanța** – “Acordul de dezvoltare a priorităților”. Gradul la care proiectul/programul/procesul descris în rezultate, obiective și scopuri, este de acord cu prioritățile locale și naționale de dezvoltare.
- **Durabilitatea** - “Impact pozitiv continuu la nivele proiectate”. Gradul la care efectele pozitive ale proiectului sunt așteptate să continue pe baza resurselor naționale.

Definirea indicatorilor: Indicatorii sunt necesari pentru măsurarea progresului procesului de implementare, efectele directe ale intervențiilor și impactele pe termen lung. Determinarea indicatorilor pentru a măsura gradul în care acțiunile planificate contribuie pentru scopuri economice, sociale și de mediu, poate lua mai mult timp, data fiind multitudinea de factori implicați, dar merită efortul. Indicatorii definiți cu atenție pot ajuta la definirea obiectivelor pentru procesul de dezvoltare a Strategiei și fără ei, adaptarea care s-ar putea desfășura în timpul procesului de implementare, ar deveni dificilă dacă nu imposibilă.

Implicarea factorilor interesați: O bună monitorizare și evaluare implică factorii interesați din două motive: 1) deseori evaluarea calitativă nu este posibilă fără

¹⁴ Adaptat după Norad, 1993.

implicarea unui factor interesat, si 2) evaluarea poate fi un instrument puternic pentru monitorizarea suportului pentru procesul de implementare, dar doar daca factorii interesati au incredere in procesul de evaluare si sunt constienti de rezultate. Implicarea femeilor si a altor grupuri dezavantajate poate fi deosebit de importanta pentru a avea o imagine clara asupra eficientei interventiilor in promovarea scopurilor de dezvoltare.

Incurajarea invatarii: Rezultatele M&E ar trebui sa aiba un feed back in proces. Acestea ar putea cuprinde informatii utile privind nereusitele precum si succesele. Cunoasterea a ceea ce nu merge si de ce este chiar mai important decat cunoasterea a ceea ce merge bine, in sensul succesului pe termen lung al strategiei.

Casuta 8. Bazele unei strategii de succes

- Punerea de acord privind scopurile si tintele
- Intocmirea unui cadru pentru luarea deciziilor mai bune pe o baza continua
- Legatura cu scopurile generale de dezvoltare si procesele de planificare si dezvoltare nationala
- Anticiparea capacitatii necesare pentru investitiile corespunzatoare privind construirea capacitatii
- Implicarea si obtinerea suportului factorilor interesati, inclusiv al femeilor si celor saraci
- Alocarea resurselor umane si financiare suficiente pentru proces
- Stabilirea unui orar cu puncte cheie/ tinte
- Stabilirea mecanismelor de monitorizare si de evaluare care prezinta feed back in proces.

Provocari pentru monitoring si evaluare: Comisia Dezvoltarii Durabile identifica cateva obstacole potentiale M&E in documentele directoare pentru pregatirea strategiilor nationale de dezvoltare, care sunt relevante si aici¹⁵:

- Lipsa unei culturi de evaluare si deseori o atitudine negativa privind evaluarea;

¹⁵ Departamentul Natiunilor Unite de Afaceri Economice si Sociale, 2002. Strategia Nationala de Dezvoltare Durabila: Managerierea Dezvoltarii Durabile in Noul Mileniu.

- Evaluari conduse de surse externe – acestea pot fi din punct de vedere politic dificile pentru a internaliza si totodata pot implica aptitudini de evaluare care sa nu duca la participarea factorilor locali interesati (de ex., solicitarea evaluarilor tertilor datorita nevoii de a asigura responsabilitatea pentru fonduri);
- Teama ca evaluarea poate conduce la comparatii necorespunzatoare la nivel international;
- Lipsa unui acord privind definitiile si indicatorii, care ar putea rezulta in inconsecventa datelor;
- Obtinerea accesului la date si (in special pentru evaluarea procesului) accesului pentru factorii interesati ;
- Integrarea diferitelor evaluari realizate de diferite organizatii, ex. evaluarile societatii civile si guvernului sau cele ale ministerelor si asigurarea complementaritatii dintre ele;
- Realizarea evaluarii prin metode care reduc riscul de a deveni “ingropata” datorita opozitiei politice.

Dezbaterea potentialelor obstacole

Conform anchetei neoficiale a PGA si a feed back-ului de la parteneri exista trei motive comune pentru care tarile gasesc procesele de implementare si dezvoltare a strategiei incetinite sau blocate: lipsa suportului pentru proces, lipsa fondurilor si lipsa capacitatii.

Lipsa suportului si conducerii la nivel inalt – deseori insotite de lipsa intelegerii privind strategia si modul de abordare al acesteia – este primul obstacol in demararea procesului. Si fara o baza larga de sustinere – de la primul ministru pana la fermierul de pe camp – implementarea cu success are putine sanse.

Lipsa finantarilor nu poate fi o scuza pentru esecul de a face o strategie. Cele mai multe tari ar putea fi capabile sa finanteze procesul pe cont propriu, dar pentru cele care nu sunt capabile exista un numar de donatori doritori sa ofere asistenta. Cand este vorba de implementare, obstacolele principale sunt neincluderea unui plan adecvat de finantare si asteptarea sa inceapa strangerea fondurilor pana dupa ce strategia este completa.

Dezvoltarea necorespunzatoare a capacitatilor din cadrul tarii este o alta etapa incorecta care a incetinit progresul la diverse puncte ale procesului. In unele cazuri, expertiza necesara nu poate fi disponibila in cadrul tarii; aici accentul ar trebui pus fie pe transferarea abilitatilor decat simpla dependenta de consultantii externi.

Urmatorul capitol ofera unele sugestii privind cum se dezbate si, daca este posibil, cum pot fi evitate aceste obstacole.

Mobilizarea suportului

Suportul este necesar incepand cu nivelele politice cele mai inalte pana la baza. Fara o sustinere politica puternica din partea conducerii de varf a tarii, precum si din partea conducerii locale, este dificil de demarat procesul de dezvoltare a strategiei. Si fara continuarea obligatiilor la aceste nivele, implementarea modificarilor necesare pentru trecerea la abordari integrate este aproape imposibila. Pe de alta parte, daca procesul nu stabileste o baza larga de sustinere si se bazeaza in totalitate pe ajutorul politic, poate fi complet deviat de schimbarile din regimul politic. Asigurarea participarii factorilor interesati in procesul de dezvoltare si implementare este, de asemenea, o functie de mobilizare a suportului.

Procesul de mobilizare a suportului necesita sa se acorde atentie deosebita celor care vor fi responsabili pentru implementarea de zi cu zi a MIRA si a masurilor de eficienta pentru sectorul apei. Trebuie sa se stie ca functionarii publici pot considera strategia ca o potentiala amenintare pentru siguranta locului lor de munca sau ca o munca suplimentara pentru personalul deja suprasolicitat. Sa furnizezi cuiva un instrument util este usor, dar sa-l convingi sa-l foloseasca este o problema total diferita.

Prima etapa in mobilizarea suportului este constientizarea. Adoptarea unei abordari MIRA pentru dezvoltarea si gospodarirea apei implica modificari la nivele diferite – in politica, institutii si practici, dar trebuie sa inceapa cu modificarea modului de a gandi. Populatia – de la factorii politici la femieri – trebuie sa inteleaga cum ii avatajeaza procesul schimbarii si cum se adreseaza intereselor si provocarilor lor, precum si scopurilor generale ale societatii.

Promovarea exemplelor pozitive: O cale de strangere a fondurilor la nivele multiple este aceea de a face publice exemplele pozitive MIRA –in mod ideal exemple unde integrarea s-a realizat deja intr-o tara. In cele mai multe tari, exista asemenea exemple, mai ales acolo unde agentii multiple au colaborat cu comunitatile pentru a rezolva problema legata de sectorul apei. De exemplu, in Sri Lanka Autoritatea Mahaweli (agentia responsabila pentru dezvoltarea si gospodarirea apei in Bazinul Mahaweli), Ministerul Sanatatii si organizatiile locale

ale fermierilor au lucrat impreuna pentru gasirea solutiilor de reducere a malariei. Acest parteneriat le-a permis sa abordeze problema din unghiuri diferite, inclusiv inlaturarea zonelor de reproducere a tantarilor din schemele de irigatie si identificarea terenului mai bun si a practicilor de gospodarie a apei in comunitate. Comunicarea avantajelor unor astfel de abordari integrate poate convinge populatia ca MIRA este un instrument util bazat pe bunul simt, si nu o noua teorie rasunatoare care va avea un foarte mic impact, facandu-le munca mult mai dificila.

Adaugarea valorii: O alta tactica buna este identificarea “fructului usor de cules”, adica situatii in care o abordare MIRA si o mica investitie pot aduce imediat beneficii. Punerea la dispozitia factorilor politici a analizei cost beneficiu a oportunitatilor MIRA poate ajuta la vinderea ideii mai generale a unei strategii care ar putea pune in desfasurare mecanismele pentru identificarea oportunitatilor pe termen nelimitat. Sa se studieze investitiile infrastructurale existente si cele planificate. Exista oportunitati pentru a adauga valoare unor asemenea investitii prin preluarea unei abordari integrate? ToolBox-ul MIRA al PGA este locul potrivit pentru cautarea inspiratiei in identificarea oportunitatilor. Totusi trebuie sa nu uitam ca pentru ca asemenea interventii ale MIRA sa nu ramana la faza de simplu document pe hartie, trebuie sa implice utilizatorii finali.

Calcularea costurilor ante MIRA. Este de asemenea posibil sa se mearga pe calea opusa – oferind exemple de costuri in cazul cand nu a fost preluata abordarea MIRA. De exemplu, intr-o analiza economica a proiectului pentru irigarea Raului Kano din Nigeria de Nord si valea inundabila din aval, cercetatorii au gasit beneficii economice nete ale vaii inundabile (agricultura, pescuit, combustibil lemnos) la cel putin 32 \$ / 1000 m³ de apa, in timp ce schema de irigatie a ajuns la 1,73 \$ / 1000 m³ (0,04 \$ / m³ cand au fost incluse costurile de operare)¹⁶. Proportia de zona inundabila a fost deja redusa la mai mult de doua treimi datorita dezvoltarii sistemului de irigare din amonte. Cercetatorii au calculat ca, data fiind productivitatea ridicata a vaii inundabile, implementarea tuturor digurilor

¹⁶ Vezi Acreman, M. 2000. Studiu documentar pentru Comisia Mindiala a Digurilor si Barbier, E. B.; Thompson, J.R. 1998. Valoarea aoei: Vai inundabile versus avantajele irigarii la scara larga in Nigeria de Nord. *Ambio*, 27(6):434-440.

planificate in amonte si a schemelor de irigare la scara larga ar avea drept rezultat pierderi nete in jur de 20 milioane \$. Preluand o abordare MIRA de la inceput ar fi fost o solutie rationala din punct de vedere economic. In Yemen guvernul a devenit constient de nevoia pentru o noua abordare pentru gospodarirea apei doar dupa ce studiile realizate au aratat pierderile economice care ar putea rezulta din proasta gestionare si practici necorespunzatoare – care au pregatit terenul pentru procesul de constientizare si consens.

Mobilizarea resurselor financiare

Exista doua aspecte de finantare care trebuie sa fie dezbatute. Primul se refera la resursele financiare necesare pentru pregatirea strategiilor pentru MIRA; al doilea se refera la resursele necesare pentru implementarea atat a modificarilor in guvernarea apei identificate in strategie cat si a infrastructurii de realizare a obiectivelor. Eforturile pentru mobilizarea finantarii pentru implementare trebuie realizata in paralel cu procesul de dezvoltare a strategiei daca este posibil; altfel exista riscul pierderii avantajului si suportului in timp ce sunt adunate fondurile necesare.

Asigurarea finantarii: cele mai multe tari industrializate si cu un venit mediu sunt capabile sa duca la bun sfarsit procesul de dezvoltare strategica cu propriile lor resurse. Dar unele tari cu venituri mici nu au resurse umane, tehnice si financiare pentru atingerea tinte SMDD din 2005. Planul de Implementare SMDD din 2005 a recunoscut aceasta constrangere si a pus accentul pe sustinerea unor asemenea tari.

Cateva tari donatoare s-au obligat deja la sustinerea tarilor in curs de dezvoltare in pregatirea Strategiilor lor sau iau in considerare asemenea actiuni, atat prin mecanisme bilaterale cat si multilaterale. Canada (CIDA), Olanda, Norvegia, Statele Unite ale Americii (USAID) si Global Environment Facility (GEF) asigura sau considera suportul prin PGA pentru diferite procese de dezvoltare a strategiei. Alti donatori, precum Danemarca, Germania si Marea Britanie , asigura ajutor pentru dezvoltarea si implementarea strategiei direct pentru tari prin procesele lor bilaterale.

Alocarea pentru implementare: Resursele necesare pentru implementarea unei strategii sunt bineinteles mult mai semnificative. Pe de o parte este necesara o finantare majora pentru dezvoltarea resurselor de apa si pentru infrastructura – pentru conducte, sisteme de stocare, irigare, instalatii de tratare a apei si asa mai departe. Pe de alta parte, sunt necesare resurse financiare (precum si tehnice si umane) pentru interventiile “soft”, cum ar fi activitatea politica, elaborarea legilor, reforme institutionale si guvernamentale, dezvoltarea instrumentelor de manageriere si construirea capacitatii.

Experienta a aratat ca distribuirea din timp a fondurilor din bugetele nationale este esentiala pentru reusita. Unele tari au gasit utila dezvoltarea unui deviz estimativ al nevoilor financiare pentru implementare inca de la stadiile timpurii ale procesului, pentru includerea in bugetul national viitor – aceasta ajuta la mentinerea unei verificari reale in timpul elaborarii strategiei precum si asigurarea unei actiuni imediate. Unele fonduri pot fi necesare urmand sa fie alocate pentru dezbaterile “punctelor fierbinti” identificate in timpul pregatirii, mai degraba decat sa se astepte finalizarea si adoptarea strategiei.

Pentru tarile care se bazeaza pe sprijinul donatorilor pentru implementare, organizarea unor intalniri cu tarile donatoare pentru asigurarea finantarii in timpul pregatirii strategiei este o solutie inteleapta. Organizarea activitatilor in etape sub “programe” poate fi mai eficienta decat abordarea generala sau partiala pentru cautarea finantarii. Totusi, uneori poate fi folositoare includerea unui portofoliu de subproiecte (precum imbunatatirea modului de colectare a datelor) care ar putea fi finantate imediat.

Mobilizarea resurselor umane

Multe tari gasesc ca au nevoi privind construirea capacitatii asociate cu aspectele procesului de dezvoltare a strategiei, precum si de implementare. In mod clar, dezvoltarea startegiei MIRA solicita capacitati tehnice intr-un numar de zone specializate. Dar capacitatea este de asemenea necesara pentru a gestiona procesele participative care sunt de asemenea un element esential pentru dezvoltarea strategiei –adica abilitati semnificative in comunicare, negociere, rezolvarea conflictelor, facilitare, consens, gospodarirea timpului si mobilizarea comunitatii.

Daca expertiza necesara nu este disponibila in cadrul tarii, consultantii din exterior pot juca un rol important in construirea capacitatii locale si facilitarea procesului de dezvoltare a strategiei. Expertii externi au un rol esential in furnizarea abilitatilor necesare si pentru a conduce procesul.

Construirea capacitatii pentru dezvoltarea si implementarea strategiei este un proces continuu. Fiecare etapa solicita cunostinte noi si competente pentru a ajuta la intelegerea noilor directii, la construirea angajamentelor si la gasirea solutiilor corespunzatoare pentru provocarile managementului resurselor.

Nevoile privind construirea capacitatii probabil vor include:

- Expertiza tehnica in domeniile managementului, inclusiv monitorizarea si evaluarea; ingineria si stiintele aplicative, inclusiv hidrologie si ecologie; si stiintele sociale, in special economia, stiintele politice, administratia publica.
- Modelarea si analiza datelor, dezvoltarea si mentinerea bazelor de date.
- Rezolvarea conflictului, abilitati de negociere, cooperarea si planificarea transfrontiera, mobilizarea resurselor financiare.
- Instruire (pregatirea modulelor bazate pe proiecte pe termen scurt pentru a servi ca instruire refresher pentru administratorii sectorului apa, factorii de decizie si politicieni, promovarea schimbului de personal si impartasirea experientei).

Eforturile privind construirea capacitatii nu ar trebui sa fie limitate la agentiile guvernamentale de management, ci ar trebui sa includa, de asemenea, instituttele, sectorul privat, organizatii neguvernamentale ale comunitatii si persoane interesate care doresc sa participe.

Instruirea profesionala individuala nu este foarte eficienta daca nu este insotita si de consolidarea institutionala, adica de imbunatatirea conducerii si managementului institutiilor (vezi casuta 5). Exemplele consolidarii institutionale cuprind asigurarea fiecărei institutii cu o misiune clara, strategie si plan de lucru; orientarea recrutarii de personal pentru nevoile institutiei; si asigurarea ca institutiile au un buget de functionare adecvat cu misiunea si strategia lor. Oferind salarii si oportunitati suficient de atractive pentru retinerea capacitatii in cadrul tarii si prevenirea binecunoscutului fenomen "brain drain" (scurgerea inteligentei) este

de asemenea un subiect pe care multe tari trebuie sa-l dez bata. Scopul general este de a avea institutii puternice, incadrate cu profesionisti calificati.

Asigurarea implementarii efective

In final, succesul sau esecul unei strategii depinde de abilitatea sa de a accepta”cataliza” schimbarea. Adevarata importanta a unei strategii, nu o reprezinta procesul specific sau forma documentului in sine, ci daca rezultatele acesteia se dovedesc sau nu, a fi pozitive. In capitolul urmator, am incercat sa evidentiem cateva sugestii finale care sa ajute tarile in a se asigura ca strategiile vor reprezenta scanteia de pornire a schimbarilor continue ce vor duce la utilizarea mai eficienta, mai echitabila si mai durabila a resurselor de apa.

Evitarea non-actiunilor

In 1995, Nicaragua a inceput pregatirea unui Plan National de Actiune pentru Gospodarirea Apei care sa se concentreze asupra provocarilor unui sistem integrat de gospodarie a apelor in cadrul deja existent institutional, legislativ, economic, politic si tehnic al tarii. La sfarsitul a 29 de luni, proiectul a emis rapoartele sale finale, care constau in 13 volume cu subiecte privind politica, legislatia, aspectele institutionale, instrumentele economice, subiectele tehnice si, bineinteles, recomandarile Planului de Actiune¹⁷¹⁷.

Urmarea acestui Plan a fost minima, in ciuda participarii foarte active a institutiilor relevante pentru executarea activitatilor prevazute in proiect si pentru pregatirea rapoartelor de proiecte. Si atunci, de ce Planul de Actiune nu a rezultat in nici o actiune? Unul din factorii identificati de implementatorii proiectului, a fost esecul stabilirii unor mecanisme de continuare efectiva a actiunilor dupa incheierea proiectului. Un alt posibil motiv, ar fi faptul ca Planul de Actiune a fost abordat ca un simplu „proiect” la care rezultatul era reprezentat de un plan scris in loc de actiuni.

Desi este utila concretizarea strategiei intr-un document fizic, acesta n-ar trebui sa reprezinte sfarsitul procesului, care trebuie sa fie continuu. Cateva din sugestiile mentionate in sectiunile anterioare care pot ajuta la evitarea non-actiunilor sunt:

- Asigurarea fondurilor pentru implementare, de-a lungul fazei de formulare a strategiei ajuta la prevenirea pierderii impulsului de actionare pe perioada strangerii de fonduri.

¹⁷ PGA ToolBox-ul MIRA, Nicaragua – Evaluarea Planului National de Actiune pentru Apa, Cazul #12

- Acordarea atentiei cuvenite dezvoltarii capacitatii institutionale si consolidarii acesteia pentru a asigura ca organizatiile sunt capabile de a-si lua noi responsabilitati sau provacari.
- Asigurarea unei baze suport cat mai dezvoltata si cu sustinere la diferite nivele ale guvernului si societatii, in asa fel incat strategia sa nu fie vulnerabila la schimbari de regimuri politice sau la plecarea persoanelor cheie.
- In sarcinarea aceluiasi departament responsabil cu dezvoltarea strategiei si in monitorizarea implementarii acesteia si incadrarea acesteia in responsabilitatea unor autoritati mai mari.
- Mentinerea realitatii in ceea ce priveste obiectivele ce pot fi realizate avand in vedere contextul socio-economic, institutional si politic actual.
- Asigurarea ca dezvoltarea apei si a serviciilor de aprovizionare sunt potrivite cu nevoile utilizatorului si durabile, in termeni de finantare si intretinere.
- Asigurarea ca monitorizarea si evaluarea activitatilor au ca rezultat tratarea imediata a problemelor sau a potentialelor obstacole intalnite in proces.
- Utilizarea unui proces de implementare destul de flexibil pentru a se adapta la conditiile schimbatoare si la utilizarea noilor oportunitati.

Definitivarea unei strategii de tranzitie pentru a evolua de la situatia existenta la scenariile viitoare dorite in termenii MIRA stabiliti in Casuta 3, cu stabilirea punctelor cheie si a orarelor, este iar o componenta importanta in garantarea actiunilor de realizat. Aceasta trebuie sa includa modul in care abordarile existente vor fi modificate pentru a le aduce in linie cu abordarile dorite, indicatori de masurare a impactului si mecanisme de monitorizare si evaluare a eficientei tranzitiei.

Legatura cu alte planuri si strategii nationale reprezinta un alt mod de incurajare a actiunilor si de garantare a relevantei acestora pentru strategie. Strategia MIRA trebuie sa fie in legatura cu alte exemple de planuri si strategii relevante:

- Planurile Nationale de 5 ani sau Strategiile de Dezvoltare Durabila;
- Planurile Nationale privind dezvoltarea si imputernicirea femeilor;
- Strategia Nationala de Biodiversitate si Planurile de Actiune;
- Planurile de Actiune pentru Combaterea Desertificarii;
- Lucrari de strategie pentru reducerea saraciei in tara (PRSP);
- Strategii Nationale de atingere a Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului.

Adoptarea reformelor

Schimbarile pot fi dureroase si intotdeauna i se rezista, deoarece face oamenii sa se simta nesiguri chiar daca inteleg necesitatea acesteia. Adeseori legi bune sau proceduri revizuite pot esua deoarece nu sunt intelese sau acceptate de catre oficiali sau cetateni. Reforma institutionala trebuie sa fie realizata printr-o abordare consultativa si participatoare, care implica sectoarele oficiale si neoficiale, pentru a intelege si adopta schimbarea.

In timp ce fiecare tara trebuie sa decida cum sa adopte reforma – in functie de situatia existenta si de ceea ce doreste sa realizeze in viitor – experienta adunata in ToolBox-ul MIRA poate furniza cateva lectii de baza:

- Reformele trebuie realizate într-un mod coerent și integrat și să se potrivească politicilor sociale și politice ale țării.
- Încercarea de a adopta prea multe reforme într-un timp prea scurt poate duce la rezistență. O abordare mai eficientă este de a decide prioritățile și succesiunea acțiunilor care se potrivesc acelor priorități.
- Evitarea reformelor nerealiste care nu sunt acceptate din punct de vedere politic sau social.
- Conștientizarea, diseminarea informațiilor și debaterile cu o participare semnificativă sunt elementele cheie pentru orice proces de reformă.
- Reforma este un proces dinamic, iterativ și cu o singură certitudine: schimbarea.
- Interese investitoriale și grupuri de interese speciale trebuie incluse în dezbateri, dar cei care iau deciziile trebuie să evite să fie „capturați” de către acele grupuri de interese speciale.
- În orice reformă, reglementarea furnizorilor de servicii, atât publici cât și privați, este un element cheie și cei care realizează reglementările trebuie să fie independenți și puternici.
- Reformele trebuie să evite confundarea rolurilor a managementului resurselor (responsabilitatea guvernului) și furnizarea serviciilor (facilități operaționale publice sau private).
- Reformele privind guvernarea apei nu trebuie să fie limitate asupra sectorului apei, ci trebuie să ia în calcul și celelalte sectoare care au impact sau sunt influențate de luarea deciziilor privind apa.

Educarea globală

Implementarea strategiilor MIRA este un proces de încercări și erori. Nu există rețete sau tipare universale. Totuși, țările pot creiona pe baza uneltelor existente și pot învăța din experiența celorlalți – astfel crescând șansele lor de succes.

ToolBox-ul MIRA este un mecanism de împărtășire a cunoștințelor. Adună la un loc unelte testate și lecții utile învățate din experiențele actuale din toată lumea – ca și furnizarea legăturilor către cele mai relevante organizații specializate și produse informaționale.

Reforma instituțională trebuie realizată printr-o abordare participatoare și consultativă, în care să se implice și sectoarele oficiale și neoficiale pentru a dezvolta înțelegerea și proprietatea procesului de schimbare.

Studiile de caz din ToolBox prezintă trei caracteristici:

- Ele descriu experiența actuală, acțiuni care au fost luate ca răspuns la probleme și rezultatele și lecțiile învățate.
- Ele ilustrează modul în care uneltele sunt utilizate – inclusiv exemple cu succese cât și eșecuri.
- Ele trec în revistă procese din rețeaua GWP, astfel încât să se concentreze asupra MIRA și cum să avanseze către aceasta.

Uneltele incluse în ToolBox reprezintă un cadru larg de opțiuni disponibile – dar lista nu este definitivă și desigur nu este de prescripție. Tipurile de unelte care pot fi utilizate și modul în care acestea pot fi combinate va varia de la un loc la altul, de la o societate la alta.

ToolBox-ul organizeaza uneltele in trei tipuri: cele care creeaza „mediul de activare”, legile, investitiile si politicile care sunt cadrul de lucru pentru celelalte unelte; construirea institutiilor adecvate si dezvoltarea capacitatii necesare in aceste institutii; si, in final, uneltele de management care pot fi utilizate in abordarea MIRA.

ToolBox-ul este o resursa dinamica si utilizatorii sunt incurajati sa-i adauge la valoarea sa comentarii asupra uneltelor si studii de caz si chiar prin adaugarea unora noi.

ANEXE

Anexa 1: Articolul 26 din WSSD

Plan de Implementare

Johannesburg, Septembrie 2002

Dezvoltarea unui management integrat al resurselor de apa si a unor planuri privind eficienta apei pana in 2005, pentru a ajuta tarile in curs de dezvoltare, trebuie sa:

- a) Dezvolte si sa implementeze strategii, planuri si programe nationale/regionale cu privire la managementul integrat al bazinelor hidrografice, al cursurilor de apa terestre si subterane si sa introduca masuri de imbunatatire a eficientei infrastructurii apei pentru a reduce pierderile si pentru a creste reciclarea apei.
- b) Angajeze toate tipurile de instrumente politice, inclusiv unelte de reglementare, de monitorizare, masuri voluntare, unelte bazate pe informatie si piata, management de utilizare a terenurilor si masuri de recuperare a costurilor pentru serviciile de apa, fara ca obiectivele de recuperare a costurilor sa devina o bariera pentru accesul populatiei sarace la apa si adoptarea unei abordari integrate pentru un bazin hidrografic.
- c) Imbunatateasca utilizarea eficienta a resurselor de apa si sa promoveze distributia lor intr-un mediu competitiv intr-un mod care sa acorde prioritate satisfacerii nevoilor de baza a populatiei si sa fie in echilibru cu cerintele de conservare si restaurare a ecosistemelor si a functiilor acestora, in special a mediilor fragile cu cereri umane gospodaresti, agricole si industriale, inclusiv protejarea calitatii apei potabile.
- d) Dezvolte programe pentru temperarea efectelor extreme a evenimentelor legate de apa.
- e) Sustina raspandirea tehnologiei si a capacitatilor institutionale pentru resursele de apa non-conventionale, precum si a tehnologiilor neconventionale pentru tarile in curs de dezvoltare si pentru regiunile care infrunta conditii deficitare pentru apa sau care sunt supuse secetelor sau desertificarii, prin suport tehnic, financiar si institutional.
- f) Sprijina, acolo unde este nevoie, eforturi si programe pentru eficientizarea utilizarii energiei, pentru desalinizarea durabila si cost-eficienta a apei de

mare, pentru reciclarea si recoltarea apei din ceata de coasta in tarile in curs de dezvoltare prin metode de asistenta tehnologica, tehnica si financiara, sau alte masuri.

- g) Faciliteze stabilirea parteneriatelor public private si a altor forme de parteneriate care au ca prioritate necesitatile populatiei sarace, in limitele unui cadru national legislativ stabil si transparent furnizat de Guverne, si care in timp ce se respecta conditiile locale sa implice toti factorii interesati, sa monitorizeze performanta si sa imbunatateasca responsabilitatea institutiilor publice si a companiilor private.

Anexa 2: Exemple de realizare a unui cadru de rezultate strategice

De la Parteneriatul de Dezvoltare a Apei din Africa (PAWD), cadrul este utilizat pentru pregatirea planurilor MIRA in cinci tari africane.

OBIECTIV: Facilitarea Managementului Integrat al Resurselor de Apa (MIRA) la nivel national si regional prin planificarea orientata spre actiune si implementare a cadrelor MIRA, spre integrarea apei in PRSP si consolidarea parteneriatelor in tarile si regiunile selectate din Africa.

TINTA: Sprijinirea tarilor africane in gospodaria durabila a resurselor lor de apa, ca o contributie la eliminarea saraciei, la imbunatatirea bine-starii si protectiei.

ACTIVITATI	PRODUSE	REZULTATE	IMPACTURI
<p>A) Sprijinirea dezvoltarii Cadrelor Nationale MIRA</p> <p>Activitati orientate pe proces:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tarile organizeaza sisteme de management de proiect si realizeaza programe de constientizare a principiilor MIRA. 2. Managementul de proiect faciliteaza crearea deciziilor politice si angajamentul in procesul MIRA. 3. Grupuri ale factorilor majoritari implicati participa la parteneriatul national pentru apa. Prin prezentarea unui management de proiect atotcuprinzator si a unui sistem de consultare la nivel national vor fi stabiliti si utilizati pasi strategici in dezvoltarea unui plan MIRA. <p>Activitati orientate pe continut:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Realizarea activitatilor de intarire a capacitatii institutionale in vederea ajutorii procesului de planificare pentru o mai buna intelegere a MIRA. Realizarea unor strategii si optiuni pentru un management al resurselor de apa imbunatatit si pregatirea pentru implementare. 5. Revizuirea activitatilor si experientelor din trecut si a celor in derulare legate de managementul resurselor de apa, de apa si saracie si de eficienta utilizarii apei. Analizarea si utilizarea acestor informatii (management de cunostinte) pentru a ghida pasii la nivel national si international catre stabilirea planurilor MIRA si a implementarii acestora. 6. Identificarea, evaluarea si prioritizarea problemelor MIRA pentru fiecare tara la toate nivelele. 7. Identificarea strategiilor, functiilor si a cadrelor de management care se adreseaza problemelor de 	<p>Produce orientate pe proces:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Constientizarea privind MIRA. 2. Vointa si sprijin politic pentru construirea procesului de reforma. 3. Cadru pentru o participare cat mai cuprinzatoare a factorilor implicati. <p>Produce orientate pe continut:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Activitati de crestere a capacitatii institutionale in vederea implementarii procesului de reforma initiat. 5. Informatiile din trecut si activitatile in derulare, pe care procesul le poate utiliza si pe baza carora poate fi dezvoltat in continuare (management de cunostinte). 6. Subiecte legate de managementul resurselor de apa si provocari identificate intr-un mod deschis la dezbateri. 7. Functii legate de managementul resurselor de apa si aranjamente necesare pentru prioritizarea subiectelor si provocarilor identificate mai sus. 8. Plan de actiune si strategia de tranzitie catre MIRA, realizate intr-un mod participativ. <p>Produce orientate pe implementare:</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Plan de actiune si strategia de tranzitie adoptate la toate nivelele politice. 10. Program detaliat si strategii de finantare pentru procesul de reforma pregatit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Se infiinteaza cadre nationale pentru managementul durabil al resurselor de apa si de asigurare a serviciilor pentru tarile selectate. • Proprietatea asupra Cadrelor Nationale si a procesului este detinuta de toti factorii implicati. • Imbunatatirea managementului resurselor de apa si a serviciilor de aprovizionare a apei. • Dezvoltarea colaborarilor cu potentialele institutii finantatoare in vederea sprijinirii proiectelor care se pregatesc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Managementul durabil al resurselor de apa contribuie la echitatea sociala, la eficientizarea economica si la durabilitatea mediului in tarile africane selectate.

<p>management a resurselor de apa, in consultanta cu factorii implicati si luand in calcul potentialele si constrangerile sistemelor actuale de management.</p> <p>8. Autoritatile guvernamentale vor realiza o prima versiune a planului MIRA cu participarea tuturor factorilor implicati.</p> <p>Activitati orientate pe implementare:</p> <p>9. Prezentarea si discutarea planului MIRA cu ministerele si factorii implicati relevanti, urmate de aprobarea si sprijinirea la nivele politice inalte.</p> <p>10. Dezvoltarea actiunilor in programe de implementare finantate si in portofolii de proiecte ce urmeaza a fi finantate din surse nationale si prin donatii internationale, care vor forma capacitatea de implementare.</p>			
<p>B) Sprijinirea dezvoltarii institutionale a parteneriatelor de apa</p> <p>11. Dezvoltarea capacitatii partenerilor din platforme cu factori implicati mai multi (cum ar fi abordari intr-un mod deschis la dezbateri, rezolvarea conflictelor, strangerea de fonduri, planificarea si managementul) si operatii de suport a platformelor in termeni de personal si costuri operationale limita.</p>	<p>11. Capacitatile si competentele partenerilor sunt sporite.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Intarirea parteneriatelor la nivel regional si national in tarile selectate, pentru a asigura eficienta platformelor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Abordarea deschisa a factorilor implicati va contribui la guvernarea eficienta a apei.
<p>C) Sprijinirea integrarii apei in PRSP</p> <p>12. Pregatirea unui document care subliniaza modul in care managementul durabil al resurselor de apa este legat de dezvoltarea economica si reducerea saraciei.</p> <p>13. Cursuri de instruire/workshop-uri pentru toti factorii implicati, in special pentru ministerele responsabile cu problemele apei si pentru ministerele responsabile cu procesul PRSP.</p>	<p>12. Ghiduri despre integrarea MIRA in procesul PRSP (redactate in limbile potrivite).</p> <p>13. Cresterea capacitatii factorilor implicati si a ministerelor in influentarea procesului PRSP.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Problemele legate de apa sunt integrate in PRSP pentru numarul selectat de tari africane. 	

Anexa 3: Lista agentiilor suport

African Development Bank (AfDB)

AfDB are o politica ce incurajeaza debitorii sa adopte si sa implementeze abordari integrate ale managementului resurselor de apa. Obiectivele acestei politici sunt sa rationalizeze si sa intareasca interventiile grupurilor de banci in sectorul apei.

<http://www.afdb.org/>

Asian Development Bank (ADB)

ADB este o institutie finantatoare pe sectoare de dezvoltare multilaterale dedicata sa reduca saracia in Asia si Pacific. Infiintata in 1966, este in prezent detinuta de 63 de membri, in special din aceasta regiune.

<http://www.adb.org/default.asp>

Canadian International Development Agency (CIDA)

CIDA are un interes activ in Planurile MIRA si a contribuit cu 10 milioane \$ prin Parteneriatul Global al Apei (GWP) pentru a asista la pregatirea cadrelor nationale ale MIRA si la integrarea problemelor legate de apa in Lucrarile de Strategie pentru Reducerea Saraciei (PRSP) in tarile africane selectate, si pentru dezvoltarea institutionala a parteneriatelor GWP deja existente si a celor noi infiintate la nivele regionale si nationale in Africa.

<http://www.acdi-cida.gc.ca/index.htm>

Danish International Development Agency (DANIDA)

Reducerea saraciei in tarile in curs de dezvoltare reprezinta o prioritate in dezvoltarea cooperarilor cu Danemarca. Un numar de astfel de teme sunt dezvoltate in asistenta data de DANIDA, cum ar fi: participarea femeilor in procesul de dezvoltare, mediul inconjurator, promovarea democratiei si respectarea drepturilor omului. Aceste teme sunt integrate in activitatile de dezvoltare mai generale ale DANIDA.

<http://www.um.dk/english/>

Department for International Development (DFID)

Scopul principal al acestui departament al guvernului Marii Britanii este de a reduce saracia globala si de a promova dezvoltarea durabila, in particular prin atingerea Tintelor de Dezvoltare ale Mileniului (MDGs). Asistenta data de DFID se concentreaza asupra celor mai sarace tari din Africa si Asia, dar de asemenea, contribuie la reducerea saraciei si la dezvoltarea durabila in tarile cu venituri medii, inclusiv cele din America Latina si Europa de Est.

www.dfid.gov.uk

Deutsche Gesellschaft fur Technische Zusammenarbeit (GTZ)

Organizatia germana de cooperare si dezvoltare, GTZ lucreaza la nivel global pe subiecte de dezvoltare durabila. Scopul este de a imbunatati conditiile de trai si perspectivele locuitorilor din tarile in curs de dezvoltare si din tarile in tranzitie.

www.gtz.de

The Development Gateway

Fundatia The Development Gateway realizeaza parteneriate si sisteme de informare care furnizeaza acces la cunostintele pentru dezvoltare. Au un sector destul de dezvoltat pentru apa, inclusiv pentru resursele de apa si specific pentru managementul integrat al resurselor de apa.

<http://www.developmentgateway.org/node/130676/>

European Union (EU)

Obiectivul final al politicii EU este de a da populatiei dezavantajate din lumea a III-a control asupra propriei dezvoltari. Aceasta inseamna atacarea surselor vulnerabilitatii lor, inclusiv accesul sarac la alimente si apa curata, sau la educatie, sanatate, locuri de munca, pamant, servicii sociale, infrastructura si un mediu sanatos. De asemenea, inseamna eradicarea bolilor si accesul la medicamente ieftine pentru a combate boli ca HIV/Sida, ca si actiuni de reducere a datoriilor banesti. Aproape jumatate din banii cheltuiti pentru ajutorarea tarilor sarace vin din EU si din statele sale membre, fiind astfel cel mare mare donator de ajutor.

<http://europe.eu.int/>

Finland's Ministry for Foreign Affairs/Development Cooperation

Conform politicii Finlandei de mentinere a relatiilor cu tarile in curs de dezvoltare, principalele scopuri sunt de a promova securitatea globala, reducerea saraciei, promovarea drepturilor omului si a democratiei, prevenirea problemelor de mediu globale si promovarea dialogului economic.

<http://global.finland.fi/>

Ford Foundation

Misiunea Fundatiei Ford este de intari valorile democratice, de a reduce saracia si injustitia, de a promova cooperarea internationala si de a dezvolta realizarile umane.

www.fordfound.org

Global Environment Facility (GEF)

GEF a fost infiintata in 1991, ajuta tarile in curs de dezvoltare prin finantarea de proiecte si programe care protejeaza mediul inconjurator la nivel global. GEF ofera granturi pentru proiecte legate de biodiversitate, schimbari de climat, ape internationale, degradari de teren, stratul de ozon si poluantii organici persistenti.

<http://www.gefweb.org/>

Inter-American Development Bank (IADB)

Site-ul Bancii de Dezvoltare Inter-Americane detine un set de publicatii foarte utile divizate in sub-sectii pe cele mai bune practici, strategii si politici, si studii tehnice si proceduri de conferinta.

http://www.iadb.org/sds/ENV/publication_188_e.htm

The International Water Academy - Norway

Viziunea academiei este de a dezvolta o comunitate de experti cu scopul de a ajuta in managementul si utilizarea apei pentru beneficiul omenirii. Academia a gazduit conferinta internationala "Apa pentru saraci" in Noiembrie 2003, pentru a facilita dialogul, educarea si un angajament de actionare in gospodarirea durabila a surselor de apa si a serviciilor de sanatate.

<http://www.thewateracademy.org/>

Japanese International Cooperation Agency (JICA)

Jica tinde sa dezvolte cooperarea internationala prin impartirea cunostintelor, experientei si a vointei de munca pentru a crea o lume mai prospera si pace.

<http://www.jica.go.jp/english>

Netherlands Development Cooperation

Olanda urmareste sa combata saracia intr-un mod durabil. Aceasta este esenta dezvoltarii cooperarii. Ideiile dezvaluite in MDGs adoptate de catre Natiunile Unite reprezinta una din bazele politicii de dezvoltare ale Olandei.

<http://www.minbuza.nl/>

Norwegian Agency for Development Cooperation (NORAD)

Principalul scop al dezvoltarii cooperarii in Norvegia este de a contribui la imbunatatiri de durata in mediul economic, social si politic din tarile in curs de dezvoltare, cu o atentie deosebita asupra sectorului cel mai sarac al comunitatii.

http://www.norad.no/default.asp?V_DOC_ID=244

Swedish International Development Cooperation Agency (SIDA)

SIDA este o agentie guvernamentala care raporteaza catre Ministerul Afacerilor Externe. Scopul acestei agentii este de a imbunatati standardul de trai a populatiei sarace si, pe termen lung sa elimine saracia. SIDA este de asemenea, responsabil pentru cooperarea cu tari din Europa Centrala si de Est.

<http://www.sida.se/Sida/jsp/polopoly.jsp?d=107>

Swiss Agency for Development Cooperation (SDA)

Strategia privind Apa din 2004 a SDA promoveaza o viziune globala asupra subiectului ciclului apei bazat pe MIRA, recunoscand ca relatia intre apa si sanatate, igiena, alimentatie si productivitate. O abordare integrata la modul in care apa este tratata este o obligatie.

<http://www.sdc.admin.ch/mainportal>.

United States Agency for International Development (USAID)

USAID sprijina cresterea economica, agricultura si comertul, sanatatea globala si democratia, prevenirea conflictelor si asistenta umanitara. Conservarea si dezvoltarea ecologica a resurselor de apa ale lumii reprezinta o alta prioritate de top.

www.usaid.gov

World Bank

Misiunea Grupului Bancii Mondiale este de a lupta cu saracia si de a imbunatatii standardele de trai ale populatiei din tarile in curs de dezvoltare. Este o banca de dezvoltare care furnizeaza imprumuturi, sfaturi politice, asistenta tehnica si impartirea cunostintelor catre tarile cu venituri medii si mici pentru a reduce saracia.

<http://www.worldbank.org/>

Mulumiri

In primul rand am dori sa multumim Ministerului de Externe al Guvernului norvegian in ceea ce priveste sustinerea financiara pentru a face din acest manual o realitate. Am dori de asemenea sa multumim sutelor de oameni din toata lumea care au contribuit la realizarea acestui manual, inclusiv participantilor din februarie 2004. PGA a convocat un workshop la Stockholm privind dezvoltarea strategiei pentru tarile din Africa: workshop-ul din Iunie 2004 de la Kuala Lumpur; consultarea electronica privind manualul (care a implicat peste 100 parti interesate din intreaga lume); si workshop-ul din Iulie 2004 de la Buenos Aires privind planificarea resurselor de apa convocat de Banca de Dezvoltare Inter Americana si de Comisia de Economii pentru America Latina. Sugestiile si analizele folositoare care au rezultat din aceste discutii au jucat un rol important in distribuirea acestei versiuni finale a documentului, care a fost pregatit de Sarah Carriger sub indrumarea Comitetului tehnic al PGA.

Considerand numarul de oameni implicati in acest proces executiv, este pur si simplu imposibil sa multumesti in mod specific fiecarui individ in parte, care a contribuit direct sau indirect la realizarea acestui manual. Cu toate acestea, am dori sa exprimam in mod special aprecierea noastra pentru:

- Sarah Carriger, pentru rabdarea si perseverenta ei in producerea unui text coerent care a fost efectiv construit pe baza unui numar mare de contributii, pastrand consistenta stilului si abordarii.
- Membrilor Comitetului Tehnic al PGA – Mohamend Aït-Kadi, Hartmut Brühl, Malin Falkenmark, Simi Kamal, Judith Rees, Peter Rogers, Miguel Solanes, Albert Wright si Yang Xiaoliu – pentru furnizarea unei indrumari solide si ghidari intelectuale de la inceput pana la sfarsit.
- Per Bertilsson, Margaret Catley-Carlson, Al Duda, Emilio Gabbrielli, Alan Hall, Jan Hassing, Torkil Jønch-Clausen, Henrik Larsen si Jacques Rey, pentru contributia lor extinsa la diferitele draft-uri.
- George de Gooijer, pentru facilitarea workshop-ului de la Stockholm si contributia la primul draft al documentului.

- Jerry delli Priscolli, pentru moderarea workshop-ului de la Kuala Lumpur si conferintei electronice si pentru multele sugestii folositoare.
- Kwai Sim si Aslam Chowdry, pentru contributiile lor la materialul pentru studiul de caz.
- Leane Burney si Christie Walkuski, pentru sustinerea solida editoriala si administrativa de-a lungul procesului.
- Nidhi Ladha, pentru asistenta in compilarea materialelor de referinta.
- James Lenahan si Ann Milton, pentru sustinerea puternica in etapele de structurare si productie, sub tensiune considerabila.

Roberto Lenton

Presedinte, Comitetul Tehnic

Parteneriatul Global al Apei

Parteneriatul Global al Apei (PGA), infiintat in 1996, este o retea internationala deschisa tuturor organizatiilor implicate in gospodaria resurselor de apa: institutii guvernamentale ale tarilor dezvoltate si in curs de dezvoltare, agentii ale natiunilor Unite, banci de dezvoltare bilaterale si multilaterale, asociatii profesionale, institutii de cercetare, organizatii neguvernamentale si sectorul privat. Misiunea PGA este de a sustine tarile in managementul durabil al resurselor lor de apa.

Prin aceasta retea, PGA incurajeaza managementul integrat al resurselor de apa (MIRA). Scopul MIRA este de a asigura dezvoltarea coordonata si gospodaria apei, solului si resurselor asociate pentru a maximiza bunastarea economica si sociala fara compromiterea durabilitatii sistemelor de mediu vitale. PGA promoveaza MIRA prin facilitarea dialogului la nivel global, regional, zonal, national si local pentru sustinerea factorilor interesati in implementarea MIRA.

Secretariat GWP

Hantverkargatan 5

SE – 112 21 Stockholm, Suedia

E-mail: gwp@gwpforum.org

Website: www.gwpforum.org